

ANUARI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

Anuari de Biblioteques, Llibres i Lectura, 8, 2023. ISSN 2696-3949
<https://doi.org/10.1344/ABLL.2023.8.022>

Articles

LA LECTURA ENTRE ELS INFANTS I ELS JOVES A CATALUNYA (2020-2021)

READING AMONG CHILDREN AND ADOLESCENTS IN CATALONIA (2020-2021)

LA LECTURA ENTRE LOS NIÑOS Y LOS JÓVENES EN CATALUÑA (2020-2021)

Pol Asensio

polasensio@rosasensat.org

Associació de Mestres Rosa Sensat / Biblioteca infantil i juvenil

Marta Roig

hola@ibbycat.cat

IBBYcat / Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil / Literatura infantil

Rebut: 14/10/2024; **Acceptat:** 2/12/2024; **Publicat:** 18/12/2024

Com citar-ho:

Asensio, Pol; Roig, Marta. «La lectura entre els infants i els joves a Catalunya (2020-2021)». *Anuari de Biblioteques, Llibres i Lectura*, vol. 8 (2023), e022. DOI: <https://doi.org/10.1344/ABLL.2023.8.022>

No es permet un ús comercial de l'obra original
ni la generació d'obres derivades.

Pol Asensio, Marta Roig, 2023

Resum

En aquest capítol es recullen els plans, els projectes i les activitats de promoció del llibre infantil i juvenil i la lectura durant el bienni 2020-2021. S'analitzen les afectacions i l'evolució de les programacions i polítiques que hi ha al darrere i es fa una anàlisi dels resultats de les proves de competències bàsiques per mesurar la solidesa de les habilitats que han de permetre a l'alumnat de casa nostra un autèntic accés a la lectura. També es repassen les noves publicacions, els àmbits d'investigació amb els quals es treballa des del món acadèmic i l'extensíssima oferta formativa que es desplega, sobretot en format virtual, al llarg dels dos anys que cobreix l'informe. En darrer terme, es fa balanç de les accions orientades a la promoció i difusió de la literatura infantil i juvenil.

Paraules clau: Competència lectora, Lectura infantil i juvenil, Plans de promoció de la lectura

Abstract

This chapter includes the plans, projects and activities for the promotion of reading among children and young people implemented in 2020 and 2021. The effects and evolution of these plans, and the policies behind them, are analysed, as well as the results of tests of the basic skills our students need to be able to gain access to reading. The chapter also reviews the new publications, the areas of research that are being pursued in the academic world and the extensive range of training on offer, especially in virtual format, which emerged over the course of the two years covered by the report. Finally, the chapter mentions certain projects designed to promote and disseminate literature for children and young people.

Keywords: Reading skills, Children's and young people's reading, Reading promotion plans

Resumen

En este capítulo se recogen los planes, proyectos y actividades de promoción del libro infantil y juvenil y la lectura durante el bienio 2020-2021. Se analizan los efectos y la evolución de los programas y políticas que se han llevado a cabo y se hace un análisis de los resultados de las pruebas de competencias básicas para medir la solidez de las habilidades que deben permitir al alumnado un auténtico acceso a la lectura. También se repasan las nuevas publicaciones, los ámbitos de investigación en los que se trabaja desde el mundo académico y la extensísima oferta formativa que se despliega, sobre todo en formato virtual, a lo largo de los dos años que cubre el informe. Por último, se hace balance de las acciones orientadas a la promoción y difusión de la literatura infantil y juvenil.

Palabras clave: Competencia lectora, Lectura infantil y juvenil, Planes de promoción de la lectura

1. Presentació

El bienni 2020-2021 ha estat marcat, sens dubte, per la crisi de la covid, una realitat que ha imposat uns condicionants tan forts, que la tasca d'avaluar la continuïtat o evolució de les coses, més enllà del període que ens ocupa, és especialment complicada.

En l'àmbit de les polítiques nacionals de lectura, aquests dos anys suposen una transició entre el Pla nacional del llibre i la lectura 2017-2020 i el nou Pla que el govern de Pere Aragonès es compromet a elaborar amb la participació del sector, amb el seguiment del nou Consell Nacional de la Lectura i amb una perspectiva de treball i avaluació fins al 2030; un horitzó esperançador, després de veure l'impacte feble i molt acotat en alguns programes específics que va tenir l'anterior pla.

En l'àmbit de les polítiques municipals de lectura, manca un context d'estímul estructural, que, prenent com a base les iniciatives per les quals alguns municipis i institucions han apostat, fomenti el pacte dels agents municipals per la coordinació i planificació d'una estratègia de promoció de la lectura, que dialogui i jugui amb la identitat i realitat de cada municipi, que generi un context d'intercanvi entre poblacions, que promogui la difusió de bones pràctiques i ajudi a establir indicadors i models de programació i avaluació.

El lideratge de les biblioteques en aquest àmbit és imprescindible, si es pretén garantir l'accés democràtic i inclusiu a la lectura. Però aquesta assumpció ferma del seu compromís fundacional amb la lectura i el coneixement no es pot exercir aïlladament. Cal treballar per establir unes condicions de relació de complicitat entre les biblioteques i la resta d'actors de l'ecosistema del llibre i la lectura.

En la relació publicoprivada, el rol cultural i prescriptor de compensació del mercat que han de tenir les institucions, l'escola, les biblioteques i les entitats és fonamental i especialment important en els lectors infantils i juvenils, en plena formació. Aquesta formació en aquest període pateix tant pel confinament com per les conseqüències d'una virtualització segregadora, com per la sobreexposició a les pantalles, com per la reducció dels cercles de relació, com per l'anul·lació de molts espais educatius i de lleure... Caldrà veure quins dels resultats que reflecteix l'estudi de competències bàsiques són derivats d'aquesta realitat del bienni i quins poden tenir altres motius més relacionats amb les metodologies o pràctiques del nostre sistema educatiu.

L'activitat dels grups de recerca i de treball aconsegueix mantenir-se. Fins i tot, en l'àmbit dels estudis podríem apuntar un petit creixement de les publicacions especialitzades en lectura, si bé és cert que poques d'aquestes parteixen de l'estudi o la pràctica directa del nostre context o la nostra literatura.

La formació és, sens dubte, un dels àmbits més rellevants d'aquest informe. L'alteració del temps quotidià i laboral i la generalització d'eines de connexió remota estimulen una explosió de propostes. Tot i l'efervescència inicial, la seva dispersió i el ritme de programació faran que els nivells de seguiment i assistència comencin a caure a partir de mitjan 2021. A partir d'aquí, s'inicia un camí per trobar un nou equilibri, que combini la programació presencial amb la virtual.

Tot i l'aturada de la circulació d'exposicions, la tasca de difusió i prescripció també pren una importància especial durant aquests dos anys. Són moltes les seleccions que es difondran i molts els directes i els canals des dels quals es promourà la lectura oberta d'històries i àlbums, sobretot per als més petits. Més enllà de les iniciatives que naixeran i moriran en aquest període, fa il·lusió celebrar la continuïtat que sembla que poden tenir projectes com els dels pòdcasts especialitzats en literatura infantil, un format que probablement els pròxims anys ajudarà a crear un nou espai de difusió de la literatura infantil i juvenil (LIJ), més enllà de l'atomització de recomanacions al voltant de les grans campanyes de venda.

En darrer lloc, apuntarem només l'alerta tímida, però contundent, que suposa el fet que els premis Vaixell de Vapor i Joaquim Ruyra del 2021 quedessin deserts.

2. La lectura entre els infants i els joves

2.1. Plans de lectura d'àmbit nacional

El bienni que abraça aquest article ens convida a fer un petit balanç del desplegament del Pla nacional del llibre i la lectura 2017-2020. Tal com s'apuntava en articles anteriors, el Pla va néixer coix, en no haver-s'hi implicat, ja d'entrada, el Departament d'Educació, tot i pretendre incidir en la millora de l'hàbit lector i la comprensió lectora especialment entre infants i joves. De la resta de línies inicialment previstes, hi va haver una implementació parcial amb impactes desiguals.

On segurament es va avançar més és en el reforç d'algunes línies d'ajut al sector del llibre especialment a través d'aquelles que van contribuir a ampliar les línies de suport als llibreters, a ampliar i renovar els fons de les biblioteques públiques i a impulsar fires locals, nacionals i internacionals. En l'àmbit del suport als escriptors, il·lustradors i traductors, tot i que es van millorar les dotacions d'alguns programes i ajudes, queda encara molta feina per fer i especialment en l'àmbit de la producció de literatura infantil i juvenil catalana i en català. La globalització del mercat editorial, el volum de traduccions i el temps que els llibres es mantenen disponibles al mercat dificulta la professionalització i consolidació de noves veus de referència i l'edició i reedició d'una literatura que mantingui viu el patrimoni literari infantil i juvenil català o que hi dialogui.

Les campanyes per visibilitzar els lectors, prestigiar la lectura i augmentar la seva presència als mitjans van ser puntuals i no van oferir impactes objectius com els que es necessiten. Van quedar sense desplegar mesures com l'impuls nacional del programa Municipi Lector, la Nit de la Lectura o «Fas 16 anys. Explica un llibre», tot i que es van posar en marxa trobades de joves lectors i que, el 2021, fruit d'aquest cicle de trobades i de la comunitat generada per la plataforma Què Llegeixes?, va néixer l'Associació de Joves Lectors Catalans.

Les accions que s'havien de desenvolupar amb altres departaments no van generar propostes amb continuïtat de gran impacte i caldrà seguir treballant en la implicació dels mitjans públics de comunicació per aconseguir un compromís estable i sostingut en el

temps, que es tradueixi en canvis efectius i estructurals en les graelles i en els temps que es dediquen al llibre i la lectura. L'execució pressupostària també va ser inferior a la prevista.

És segurament, la campanya «Fas 6 anys. Tria un llibre» la mesura que, tot i les febleses, va tenir un desplegament més sòlid, al costat de programes històrics com el de «Lletres a les aules».

Potser els resultats haurien estat uns altres si s'hagués fet efectiva la creació d'un comissionat de la lectura a Catalunya o una figura anàloga que hagués pogut vetllar pel desplegament del Pla i la definició d'uns indicadors d'avaluació sòlids.

Tot i el parèntesi que suposa la crisi de la covid, el bienni acabava amb dues notícies que ens fan pensar en noves oportunitats per seguir avançant. La primera és la creació del Consell Nacional de la Lectura el juliol del 2020, presidit per les conselleries de Cultura i Educació, i constituït amb l'encàrrec d'elaborar i fer el seguiment d'un nou pla que arribi fins al 2030. La segona, la inclusió d'aquest nou pla nacional del llibre i la lectura en el Pla de govern de Pere Aragonès, presentat el 21 de setembre del 2021.

2.2. Plans de lectura d'àmbit municipal

El **Municipi Lector**, nascut al Bruc l'any 2006 sota la tutela del Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (ClijCAT), és un programa de promoció de la lectura d'àmbit municipal que vetlla pel dret a la lectura i la literatura de qualitat de tots els infants i joves promovent la col·laboració de la biblioteca pública, els centres educatius i les associacions de pares i mares d'alumnes, entre altres agents municipals. El programa ofereix recursos i propostes a les poblacions per consolidar els hàbits lectors dels infants i joves i acompanyar-los en el seu camí de creixement i adquisició de competències literàries.

Com era d'esperar, una bona part de les activitats organitzades pels municipis lectors van veure's afectades per la covid al llarg del 2020. En aquest sentit, si bé l'any anterior l'IBBYcat es proposava redissenar el programa per facilitar-ne l'expansió en el territori, l'arribada de la pandèmia n'estroncava per complet el full de ruta. Ras i curt, com recull la **Memòria anual del 2020**, van cancel·lar-se totalment les exposicions monogràfiques itinerants; van reduir-se a cinc les visites d'il·lustradors —com Josep Antoni Tàssies i Emma Bosch—, i les visites d'autors a les aules fins a un 76 %, i només es va dur a terme una xerrada formativa per a docents i famílies a càrrec d'Anna Juan a Parets del Vallès. En la mateixa línia, tot just durant el tercer trimestre d'aleshores comencen a recuperar-se les visites a la biblioteca pública. Malgrat tot, l'adaptació obligada a la virtualitat en algunes de les activitats es va traduir en noves oportunitats per al programa: per primer cop, es presentava en obert la selecció de lectures recomanades que es fa cada Nadal ampliant-ne l'impacte i difusió. I també cal mencionar l'establiment d'una coordinació permanent amb el programa Ciutats Lectores que la Fundació FULL impulsa a València, seguint l'exemple del Municipi Lector, i l'enfortiment del treball en xarxa que facilita la pandèmia amb la normalització de les reunions i trobades virtuals.

Seguint amb el 2021, la normalitat arribà acompanyada de més autors i autores que van visitar els cinc municipis del programa: Mercè Galí, Noemí Villamuza o Eva Sánchez van ser algunes de les catorze artistes que van participar-hi. A Lliçà va tenir lloc la ja habitual «Quinzena de la il·lustració», que porta il·lustradors i el seu ofici a escoles i instituts, i a Almenar, la VI Jornada d'Almenar Municipi Lector «Lectura i aprenentatge al llarg de la vida». Altrament, fruit de la col·laboració citada amb FULL i Ciutats Lectores, Mollerussa es va adherir a la iniciativa de Bocairant «Reptes lectors», que busca promoure la lectura proposant un repte lector temàtic a tota la població. En la mateixa línia, cinc viles de Catalunya i València, com Cassà de la Selva i Alberic, van implicar-se en la conceptualització d'un programa pilot d'acompanyament a les famílies per a la promoció de la lectura i l'educació literària dels infants d'entre sis i set anys anomenat [Famílies Lectores](#). Ja per acabar, tornem a Mollerussa, ciutat que amb Súria i Lliçà de Vall, inicià un cicle de formacions a distància sobre LIJ i gènere, en la qual van intervenir com a formadores Ana Díaz-Plaja, Teresa Duran i Eva Martínez Pardo.

Un altre fenomen destacable és el de la [Xarxa de Viles del Llibre](#) —terme derivat de l'anglès *booktown*—, la qual agrupa municipis i barris que aposten pels llibres i la literatura en la configuració d'un model de turisme cultural i sostenible en la promoció del seu territori. La seva programació cultural i literària, descentralitzada i amb quinze anys de trajectòria, s'articula col·laborant amb llibreries, biblioteques i entitats locals; facilita l'accés universal a la literatura, i s'integra al territori acostant les propostes d'autors, editorials i artistes independents a peu de carrer. Una bona mostra n'és la segona edició de [l'Escala, Vila del Llibre 2020](#), que va tenir lloc a finals de febrer, amb el Mediterrani com a tema central; va incloure activitats per a tots els públics, i hi van participar escoles i instituts de l'Escala. És el cas de l'exposició fotogràfica «Albades», a càrrec del poeta Carles Duarte; d'«Improconte», una classe d'improvisació de contes en directe de Laberta Delpoblet; del club de lectura Kambirí, conduït per l'autor de la novel·la Lluís Prats sobre el Mediterrani com a frontera, i d'espectacles i contacontes, com l'homenatge mantingut a Gianni Rodari amb motiu del seu centenari, a partir del cèlebre *Contes per telèfon*.

I va arribar la covid per capgirar-ho tot i forçar el confinament de la població, iniciat a mitjans de març, i la posterior històrica suspensió de la diada de Sant Jordi. Va ser una situació inèdita davant la qual la Xarxa promovia, el 25 d'abril, «[La volta al llibre en 80 mons](#)», un dia de propostes en línia amb la participació d'editorials independents, autors i artistes del llibre d'arreu per apropar i descobrir la literatura dels cinc continents durant els dies de confinament. Aquest programa difós des de les xarxes socials oferia a grans i petits contes d'Àfrica com *El collaret de cauris*, mercès del contacontes Albert Quintana; *La tortuga*, *l'hipopòtam i el cocodril* per part del narrador Toni Massagué, i tallers com «Escriptura creativa: haikus en família» de Cuscusian*s.

Així doncs, l'entusiasme i resiliència dels diversos promotors locals seguia donant els seus fruits: l'abril del 2021, Sitges s'adheria a la Xarxa organitzant la seva primera edició amb el festival literari [El Llibre Més Llarg del Món](#), que feia un recorregut als motius que van definir l'imaginari d'aquesta població durant el segle passat. Algunes de les propostes dirigides al públic familiar van ser *Vaixell a la vista!*, espectacle infantil d'Edicions

del Pirata, o tallers com *Fem paper! Un llibre d'artista* per recordar l'arribada a Sitges de l'artista Santiago Rusiñol i *Dalí Surrealista*, proposta de Cuscusian*s per descobrir alguns dels processos creatius de Salvador Dalí. Al seu torn, Piera organitzava al setembre la també primera edició del festival literari **Piera, Vila del Llibre «Degusta Llibres»**, nascut de la unió amb el festival gastronòmic «Piera Degusta» per fomentar la cultura, el patrimoni, l'entorn i productes de proximitat. Entre xarrups, tastos i berenars populars, l'oferta cultural nodria el públic infantil i familiar amb tallers com el de cal·ligrafia, del pintor i artista Pere Bosch; espectacles com el *showcooking* d'Astrid Barqué per atansar-se a la fruita des d'una nova perspectiva, i contacontes a càrrec de Mònica Torra i Imma Flo. I tornem a l'Escala per celebrar la represa, a mitjans d'octubre, de la **tercera edició de la Vila del Llibre** que va donar el tret de sortida al Cicle Literari de la Mediterrània amb Mallorca com a cultura convidada. Com era d'esperar, van ser edicions marcades per les restriccions sanitàries i el seguiment del protocol de la covid i les indicacions ofertes pel ProciCat.

Tot i això, la cirereta del pastís la posava el poble de Calonge a finals d'any, convertit en **poble de llibres** amb la inauguració de set llibreries —com Calonge Còmics i Llibooks, especialitzada en LIJ— per tal de revitalitzar el poble com a vila cultural generadora de creativitat, coneixement i transformació amb el llibre com a pol d'atracció turística. I és que aquest municipi del Baix Empordà, reconegut amb el segell de Destinació de Turisme Familiar, aspirava a convertir-se en la primera vila del llibre permanent de Catalunya, seguint l'exemple de models d'èxit d'àmbit europeu. Caldrà anar seguint l'evolució d'aquest model, del qual seria interessant també poder conèixer l'avaluació i els indicadors que s'usen per mesurar-ne l'impacte sobre els hàbits lectors de la població dels municipis que l'implementen.

En darrer terme, fem menció d'una línia de treball de la Diputació de Barcelona, encarada a promoure polítiques municipals de promoció de la lectura. «Lectura transformadora: estratègies de foment de la lectura» és un dels eixos d'acció de la Diputació, entre el 2020-2023, en el seu propòsit d'integrar els principis i objectius de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides per a un desenvolupament sostenible. Aquest treball, doncs, consisteix a reflexionar sobre el disseny d'eines estratègiques de foment de la lectura pensades per a l'àmbit local, procés que haurà de culminar amb la redacció d'un document guia de suport per als ajuntaments que vulguin elaborar els seus plans de lectura municipals, i la posada en marxa, el 2022, de quatre proves pilot de plans de lectura municipals a la demarcació de Barcelona.

2.3. Proves de competència lectora: resultats i anàlisi

És important remarcar la rellevància de la dotzena edició de les proves de competències bàsiques a sisè de primària feta el curs 2020-2021, la primera que té lloc passada la crisi pandèmica de la covid, la qual impedia l'avaluació programada per al 2020. Els **resultats**, en aquest sentit, permeten analitzar l'impacte en l'aprenentatge de l'alumnat que ha tingut el confinament i la interrupció de l'activitat lectiva presencial als centres educatius de Catalunya durant l'últim trimestre del curs 2019-2020.

D'entrada, les evidències posen el focus d'atenció en perfils d'estudiants concrets i un canvi de dinàmica en determinades competències: respecte del 2019, s'observa una diferència de -2,2 punts en matemàtiques i de -5 punts en llengua anglesa. I és que, en paraules de Joan Mateo, president del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu: «aquestes dues competències requereixen un acompanyament i un suport del professorat que ha estat difícil de compensar durant el confinament», especialment, en infants d'entorns socioeconòmicament desfavorits, sense les mateixes oportunitats d'accés a activitats de reforç o extraescolars. En atenció a això, l'informe destaca el retrocés en el grau d'equitat observat després del confinament en variables com la repetició de curs i el nivell de complexitat del centre.

Comptat i debatut, si bé el Departament d'Educació celebra, en l'anàlisi dels resultats, la seva homogeneïtat arreu del territori català com a mostra de la contribució del sistema educatiu a la cohesió social, les diferències de resultats entre els centres s'han doblat respecte de l'avaluació del 2019, fet que apunta a la possible incidència dels efectes del confinament sobre l'alumnat en l'equitat del sistema educatiu.

En relació amb el Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya, en canvi, es palesa l'àmplia superació del 15 % d'alumnat situat al nivell alt d'assoliment en totes les competències avaluades.

Aquest diagnòstic difereix en alguns aspectes del retrat obtingut amb l'avaluació de les competències bàsiques a quart d'ESO del 2021. Primer, l'impacte del tancament dels centres educatius des del març fins al setembre del 2020 no ha incrementat ni reduït desigualtats, com podria esperar-se. Contràriament al cas anterior, doncs, no s'accentuen les diferències de resultats entre centres, disparitats que tenen lloc sobretot dins d'aquests espais, mostra de l'estabilitat i la reducció de les diferències entre col·lectius al llarg dels anys. D'altra banda, el percentatge més elevat d'alumnat se situa en el nivell mitjà-alt d'assoliment de les competències avaluades, amb valors que superen el 40 %.

De les competències lingüístiques, és l'expressió escrita la que obté uns resultats més baixos tant en català i castellà com en l'anglès. La comprensió lectora es manté força estable tot i que tenim al voltant d'un 12 % de l'alumnat que no l'assoleix i un 21 % que té un nivell mitjà-baix. Ja per acabar, la proximitat entre les puntuacions mitjanes globals en llengua catalana (76,5) i castellana (78,0) mostra com el sistema educatiu català proporciona un coneixement equiparable de les dues llengües oficials de Catalunya.

Manca temps i un nou estudi per veure si es constata un canvi de dinàmica, respecte a l'estabilitat global dels resultats que s'havien anat mantenint fins al 2019. Alguns valors poden atribuir-se a la interrupció de l'activitat lectiva presencial, però segurament no pas tots i cal estudiar a fons quins altres factors cal atendre.

2.4. Programes, campanyes i activitats de foment de la lectura

2.4.1. Programes i campanyes

Com passarà en altres punts de l'informe, en aquest àmbit hem de parlar d'iniciatives preexistents que s'adaptaran com podran a les condicions imposades per la pandèmia

i programes i campanyes puntuals, que neixen per donar resposta al repte que suposa l'arribada de la covid.

Dels programes de promoció de la lectura amb una certa trajectòria destacarem, en primer lloc, aquells que faciliten l'acompanyament lector a infants amb certes dificultats lectores com el [Lecxit](#), impulsat per la Fundació Bofill, o el [Menjallibres](#) de l'Ajuntament de Barcelona. Si bé el funcionament dels dos projectes és diferent, els objectius són força similars en un cas i en l'altre. Amb una experiència llarga al darrere i, en el cas del Lecxit, una implementació més que notable en múltiples territoris del país, les dues iniciatives demostren la inquietud per complementar la tasca que fa l'escola, la biblioteca i les famílies en pro d'un accés realment equitatiu, democràtic i universal a la lectura i tot el que això implica.

L'equip del projecte Lecxit impulsa també en aquest bienni la campanya «[Guanyem un estiu lector](#)», una iniciativa que s'emmarca en l'estratègia de la Fundació Bofill de treballar per una educació els tres-cents seixanta-cinc dies l'any i que traspassi l'horari lectiu escolar. S'inspira en altres campanyes similars que hi ha en l'àmbit internacional i des de la primera edició llença un conjunt de materials que pretén ajudar escoles, biblioteques, famílies, llibreries i entitats diverses a estimular la lectura en temps de vacances.

Aquesta va ser una idea també de la Cambra del Llibre de Catalunya quan el 2021 va proposar la campanya «[Llibrestiu](#)», una celebració del llibre i la lectura que de forma orgànica neix el 2020 per contrarestar l'absència d'un Sant Jordi habitual i que es proposa repetir amb una imatge, una web i una campanya més estructurada el 15 de juliol del 2021. Tot i que la idea és suggeridora, té un seguiment tímid i caldrà veure si pot prendre més força en noves edicions.

Amb aquest mateix objectiu, el Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya també proposa cada estiu la campanya «[Llegir té premi](#)», una iniciativa en col·laboració amb la plataforma digital [Legiland](#), que es proposa oferir solucions i un model per incentivar la motivació per la lectura d'alguns infants i joves, tot creant un bon ambient lector i millorant la seva comprensió lectora. La campanya proposa als participants seleccionar algunes de les lectures que la plataforma ofereix i respondre una sèrie de preguntes sobre el que han llegit. Amb els encerts, aconseguen punts que els permeten pujar de nivell, desbloquejar peces de l'avatar, guanyar medalles digitals i pujar en les classificacions per optar a més premis. Des de les biblioteques fan el seguiment virtual de l'activitat lectora dels usuaris i poden fer recomanacions i animar-los a mesura que llegeixen i progressen en el joc. Hi ha més de mil cent títols en català, castellà, anglès i títols de lectura fàcil. Algunes de les lectures es troben disponibles per llegir a la mateixa plataforma, a BiblioDigital, el servei de préstec digital de les biblioteques públiques de Catalunya, o a través de la xarxa de biblioteques públiques.

Des del Servei de Biblioteques i fora de l'estiu, s'impulsen altres campanyes que tindran continuïtat durant aquests dos anys, com ara «[Carta als Reis](#)» o la «[Supernit a les biblioteques](#)», en col·laboració amb l'SX3. D'altra banda, el 2021 s'inaugura [Cinexic](#), un programa d'impuls a la difusió del cinema infantil en català creat entre Òmnium Cultural i les distribuïdores Pack Màgic i Rita&Luca al qual se sumen les biblioteques. També destaquem el

programa [Lectures en Ruta](#), impulsat per l'empresa de gestió cultural Tramoia i que és de les poques iniciatives adreçades al públic juvenil. La versió virtual del 2020 va merèixer el premi [Lletra](#) de la Fundació Prudenci Bertrana i la UOC, una iniciativa per celebrar. Aquesta empresa també va impulsar, per encàrrec de Biblioteques de Barcelona, «Contes per anar a dormir», projecte amb el qual presentaven parelles de referents de la història de la LlJ a través d'unes càpsules que es difonien tots els dilluns a les vuit del vespre i que van tenir la complicitat d'editors i del periodista David Guzmán.

En l'àmbit de la província de Barcelona, la Gerència de Biblioteques també té programes com el «[DeBAT a BAT](#)» o «[Jo llegeixo](#)» que s'orienten a la franja jove. «Jo llegeixo» és un projecte de promoció lectora ludificat, de nou, de la plataforma Legiland, que finalitzava el curs 2020-2021, en què van participar alumnes d'instituts de diferents municipis. Les dues-centes vint-i-tres llicències digitals proporcionades permetien seguir les lectures dels estudiants a través d'una plataforma digital. Per la seva banda, «DeBAT a BAT, llegir i llegir-se» descobreix al jovent d'entre dotze i setze anys noves formes de lectura i escriptura partint dels àlbums il·lustrats i el diàleg entre iguals sobre temes com l'art, la literatura i la filosofia. Aquest projecte coordinat per la narradora Mon Mas s'articula de forma semblant al programa de Laboratoris de Lectura Portàtils. En tots dos casos, la gerència selecciona un grup de biblioteques que durant dos anys reben una formació i un acompanyament per dinamitzar aquests dos tipus de recursos i aprendre'n a crear per si mateixes.

També el Consorci de Biblioteques de Barcelona disposa de programes estables per treballar amb infants i joves lectors, en aliança amb festivals, instituts i entitats de la ciutat. És el cas, per exemple, dels programes «[Interrogatori en tercer grau](#)», vinculat al Festival BCN Negra; «[Lectures a l'estadi](#)», o «Lectures explosives», un programa en el qual participen l'Institut de Cultura de Barcelona, el Consorci de Biblioteques de Barcelona i el Consorci d'Educació de Barcelona. Tots ells estan aplegats sota el [Pla d'acció lectora](#) de les biblioteques de la ciutat.

No podem deixar de mencionar tampoc el [programa de suport a les biblioteques escolars](#) de les biblioteques de la ciutat de Girona, un programa referent que durant l'any 2020 va haver de suspendre la seva habitual jornada, però que el 2021 la va poder recuperar.

En l'àmbit educatiu institucional, el programa [Biblioteca Escolar Puntedu](#) el 2021 entrà a formar part del Consorci KA120 Erasmus CETE+ (2021-2027). El projecte CETE+ és un consorci europeu per a la transformació educativa emmarcat en una acreditació Erasmus+ KA120. Subvencionat per la Unió Europea, té com a objectius: adquirir estratègies per a l'enfortiment de la xarxa de biblioteques escolars de Catalunya i respecte a Europa; acompanyar els centres en la definició i la creació de la dimensió digital de la biblioteca escolar; millorar el marc teòric i de la formació per a biblioteques escolars que s'ofereix des del programa Puntedu; augmentar el potencial de la biblioteca escolar com a agent de canvi i innovació, oferint orientacions i models d'experiències als centres; millorar l'ús de la biblioteca del centre educatiu com a eina d'inclusió de l'alumnat, seleccionant bones pràctiques per donar-los visibilitat al web, i contribuir a la millora de la competència lingüística i de l'alfabetització mediàtica i informacional, oferint orientacions i models de propostes didàctiques. Com? Doncs a partir de la creació d'un microconsorci que s'anirà reunint periòdicament.

ment per analitzar les necessitats de les biblioteques dels centres participants; elaborar un pla d'acció, avaluació i difusió de la mobilitat; participar en la mobilitat, i transferir després a tot el sistema allò que han après i vist.

Aquest projecte se suma als programes de llarga trajectòria que impulsa el Departament d'Educació com el programa [Impuls a la Lectura](#) o la iniciativa [Lletres a les Aules](#), de la Institució de les Lletres Catalanes. Aquesta darrera va ser una de les iniciatives que patiria força els efectes de la crisi de la covid, especialment l'any 2020.

Fora de l'àmbit institucional, és remarcable destacar l'inici de les emissions del pòdcast especialitzat en literatura infantil i juvenil [TàndemLlJ](#), conduït per Marina Llompart i Guillem Fargas, un projecte que els seus fundadors havien dissenyat en el marc del [màster en Biblioteques Escolars i Promoció de la Lectura](#).

També s'ha de destacar l'obertura, el novembre del 2021, de l'espai [Llamps i Centelles](#) a l'Hospitalet de Llobregat, un projecte sense ànim de lucre impulsat pel mestre i especialista Jaume Centelles que té com a objectiu acompanyar docents, bibliotecaris i altres mediadors de la lectura, tot compartint experiències, idees i formació.

2.4.2. Activitats

La programació d'activitats de promoció del llibre i la lectura és tan extensa i dispersa que el repte de recollir-ne, ni que sigui una mostra, és gairebé impossible en el context d'un informe com aquest. Ara bé, és importantíssim destacar l'explosió literal de propostes que van esclatar en diversos formats i contextos virtuals durant la pandèmia. Tots els sectors i agents del món del llibre, la mediació i la prescripció es van llençar a produir i distribuir materials per a la descàrrega amb propostes i activitats, a organitzar presentacions de novetats i seleccions de lectures i compartir lectures en veu alta i sessions de narració oral amb una freqüència altíssima durant el confinament a través d'aplicacions de missatgeria, directes a les xarxes, en estríming i vídeos per a múltiples plataformes. Es tracta d'una oferta enorme de gran impacte, però que va trencar unes línies de programació presencials que un cop aixecat el confinament manifesten dificultats per recuperar el seu públic. Les sessions de contes, els tallers, les visites escolars o els clubs de lectura són alguns dels formats que patiran els canvis constants d'escenari. En són un exemple les dades que es recullen en les memòries de la Xarxa de Biblioteques Municipals (XBM) de la Diputació de Barcelona, per exemple. Sense anar més lluny, les visites escolars van reduir-se, entre el 2019 i el 2020, de 12.168 a 4.877; és a dir, una diferència en termes absoluts de 177.800 alumnes (Diputació de Barcelona, 2020, p. 280). Aquestes xifres, tot i remuntar considerablement el 2021 —amb l'augment de 3.949 visites escolars i 79.974 alumnes respecte de l'any anterior (Diputació de Barcelona, 2021, p. 306)—, no assolien els nivells prepan-dèmics, amb un total de 268.505 estudiants que l'any 2019 van visitar aquest equipament públic. També es redueixen les xifres de visites a la Biblioteca Virtual, que el 2021 amb el retorn progressiu a la presencialitat són 143.773 al portal Gènius, secció infantil de la Biblioteca Virtual de l'XBM, un nombre llunyà de les 501.657 del 2020.

Uns altres exemples i experiències de l'àmbit bibliotecari es recullen a l'article publicat al número 92 de la revista *Faristol* dedicat a la pandèmia «[Dietari de biblioteques en temps](#)

de pandèmia: març-octubre 2020», de Nati Calvo, Sílvia Fernández, Glòria Gorchs, Marta Martí i Gisela Ruiz del Grup de Treball Bib.Botó del Col·legi Oficial de Bibliotecaris Documentalistes de Catalunya (COBDC).

3. Estudis i recerca sobre lectura

3.1. Projectes i grups

Són nombrosos els grups i projectes de recerca interessats en la lectura i la LIJ. En l'àmbit universitari destaquem el següent:

- **GRETEL** (Grup de Recerca de Literatura Infantil i Juvenil i Educació Literària). Grup de la Universitat Autònoma de Barcelona que té per objectiu d'estudi l'ús dels llibres infantils i juvenils per als aprenentatges literaris a l'escola obligatòria. En subratllem el projecte vigent fins al 2024 «Formando a los lectores del s. XXI: literatura digital y nuevos dispositivos didácticos para ampliar la respuesta lectora en contexto escolar», liderat per Ana María Margallo i Cristina Aliagas. No podem obviar mencionar la jubilació, el 31 de gener del 2020, de la directora i creadora del grup fins aleshores, Teresa Colomer.
- **PLURAL** (Plurilingüismes Escolars i Aprenentatge de Llengües). Grup de recerca dirigit per Juli Palou a la Universitat de Barcelona, en aquest bienni amb un projecte de recerca titulat «Espacios de hibridación entre literacidades para una educación plurilingüe. Estrategias y retos en nuevos entornos de aprendizaje».
- **GRILC** (Grup de Recerca Identitats en la Literatura Catalana). Grup de recerca de la Universitat Rovira i Virgili (URV) dirigit per Carme Oriol. Entre les seves publicacions d'aquest bienni hi trobem: *Em lliga la beutat de cada flor. Poesia escollida de Palmira Jaquetti i Isant* (2021) i *Palmira Jaquetti* (2021). L'activitat del grup, molt lligada a l'estudi de l'etnopoètica, està molt vinculada també a l'Arxiu de Folklore, una unitat de recerca del Departament de Filologia Catalana de la URV. És ben interessant resseguir la tasca dels professionals que treballen en els diferents projectes i destacar especialment la feina feta durant els anys 2019-2022 gràcies a la col·laboració d'especialistes de diferents universitats, dedicada a elaborar una proposta de delimitació entre gèneres folklòrics propers i a establir un corpus terminològic específic de la literatura popular i el folklore que ha donat com a resultat la base de dades *TermFolk*.
- **GREPAI** (Grup de Recerca en Educació del Patrimoni i les Arts Intermedials). Entre les publicacions d'aquest grup de recerca de la Universitat de Girona hi trobem contribucions interessants en el marc d'aquest article, com ara: «De pal, d'impremta o lligada? La reflexió metalingüística sobre tipus de lletra a primària?», «Àlbum il·lustrado de autor», «Drets dels lectors incipients de poesia» o «Viviendo la música a través del álbum ilustrado», a banda del projecte «DIVERSE. Promotion of democratic values and diversity in schools through Creative Drama and Fairy Tales», amb Jordi Freixenet com a investigador principal.

- **DiCSLLi** (Didàctica de les Ciències Socials, la Llengua i la Literatura). Destaquem, d'aquest grup de recerca de la Universitat de Lleida, el projecte «Bones pràctiques digitals de lectura literària a l'aula en la formació inicial de mestres» encapçalat per Moisès Selfa.

Fora de l'àmbit acadèmic segueixen existint diversos grups de treball convocats per a la reflexió al voltant de la promoció del llibre i la lectura, l'estat de les biblioteques escolars a Catalunya i la seva promoció o l'estudi de la literatura infanti i juvenil:

- **Bib.Botó** (Grup de Treball de Biblioteques Infants i Juvenils, del COBDC). Aplega professionals de la LIJ que es reuneixen mensualment a la llibreria Al·lots de Barcelona per debatre sobre novetats editorials. També organitza seminaris, proposa cursos especialitzats i reconeix, a través del premi Carme Romaní, totes aquelles persones, iniciatives o institucions que destaquen en l'animació i promoció de la LIJ.
- **GTB Escolars** (Grup de Treball de Biblioteques Escolars del COBDC). Format per professionals de la biblioteca pública i escolar, actua com a eina de pressió envers l'administració en defensa de les biblioteques escolars als centres educatius, planifica activitats que reconeixen el seu valor i el dels seus professionals, crea materials de suport i difon les bones pràctiques i els models d'èxit de les biblioteques escolars.
- **Bibliomèdia** (Grup de Treball de Biblioteques Escolars de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya). Constituït per persones vinculades a l'educació, s'esforça per a l'establiment i consolidació de la biblioteca escolar en centres educatius d'infantil, primària i secundària. Entre altres línies d'acció, afavoreixen trobades i intercanvi d'experiències entre bibliotecaris, promouen cursos i jornades de formació, organitzen i difonen diferents grups de treball de Catalunya i estableixen contactes amb les administracions locals, el Departament d'Educació i les universitats per a la consecució dels seus objectius.
- **BDR** (Banc de recursos: la lectura font de plaer i de coneixement). Grup format per docents dels centres de recursos pedagògics i professionals del programa de biblioteques escolars Punteu que des del 2004-2005 manté un portal d'informació i un butlletí de divulgació i dinamització de recursos, materials i activitats al voltant de la biblioteca escolar, per incentivar-ne el desplegament i afavorir la formació dels mestres que en tenen cura.

3.2. Treballs i tesis

Pel que fa a la recerca, recuperem les tesis doctorals presentades durant el bienni que ens ocupa:

- Arenas Delgado, Christian (2020). *La relación entre habilidades lectoras y los resultados escolares en estudiantes de 1º de la ESO de Cataluña: un estudio exploratorio correlacional desde una perspectiva cognitivo competencial*. Tesis doctoral dirigida per Maria Alba Ambrós Pallarès. Universitat de Barcelona. <<http://hdl.handle.net/2445/177113>>.

- Clopés Garrell, Jordi (2021). *Joan Brossa a l'aula: de la creació a la reflexió*. Tesis doctoral dirigida per Glòria Bordons. Universitat de Barcelona. <<http://hdl.handle.net/2445/180352>>. La tesi es pregunta si es pot enfocar l'ensenyament de la poesia des d'una metodologia que potencii l'esperit crític i reflexiu dels alumnes.
- Corsi, Alessia (2020). «*Contes en família*»: *les interaccions en un projecte de lectura compartida i dialogada en un context plurilingüe i pluricultural*. Tesis doctoral dirigida per Joan Perera Parramon i Montserrat Fons Esteve. Universitat de Barcelona. <<http://hdl.handle.net/2445/151126>>.
- Fernández Recasens, Cristina (2021). *La manera més salvatge. Una aproximació a la didàctica de la poesia des del cos*. Tesis doctoral dirigida per Mariona Masgrau Juanola. Universitat de Girona. <<http://hdl.handle.net/10803/674195>>. Una tesi reconeguda amb matrícula d'honor que aborda l'ensenyament i l'aprenentatge de la poesia centrada en la possibilitat d'utilitzar el moviment corporal a l'aula de literatura per al foment de la comprensió i l'escriptura poètica.
- Kunde, Karo (2021). *Narratives materials de l'àlbum il·lustrat*. Una aproximació intermedial a la didàctica de la literatura. Tesis doctoral dirigida per Mariona Masgrau Juanola. Universitat de Girona. <<http://hdl.handle.net/10803/674753>>. La tesi ressegueix els processos intermedials emparats per l'alumnat de primària, amb especial enfocament cap a la materialitat, en la lectura i producció d'àlbums il·lustrats.
- Torrents i Sunyol, Julieta (2021). *La poesia musicada a l'ESO: un element de cohesió social, lingüística i cultural*. Tesis doctoral dirigida per Glòria Bordons. Universitat de Barcelona. <<http://hdl.handle.net/10803/672503>>. Es tracta d'una recerca interdisciplinària que posa en relació la llengua, la poesia i la música tot reivindicant el paper de les humanitats en la construcció de la identitat cultural.
- Valriu Llinàs, Caterina (2021). *El corpus de rondalles de Mallorca d'Antoni M. Peña i l'arxiduc Lluís Salvador d'Àustria-Toscana: edició, catalogació i estudi*. Tesis doctoral dirigida per Xavier Roigé. Universitat de Barcelona. <<http://hdl.handle.net/10803/674127>>. Tot un estudi etnològic que reagrupa, transcriu i edita críticament fins a un total de cent seixanta-nou textos folklòrics, bona part dels quals inèdits, i els posa a l'abast de la comunitat científica i del públic interessat tot enriquint el cabal rondallístic en llengua catalana.

Com ja és habitual des de fa anys, la recerca de la literatura infantil i juvenil queda habitualment circumscrita a l'àmbit de la didàctica de la llengua i la literatura. Tant de bo, amb el temps puguin ampliar-se els estudis i les tesis des d'altres mirades, des d'altres disciplines.

3.3. Publicacions

Comencem posant en valor publicacions de gran interès vinculades a l'àmbit de la literatura per a infants i joves aparegudes entre el 2020 i el 2021. És el cas del premi Marta Mata de pedagogia 2019 *Sense paraules. Sis tallers de lectura d'àlbums sense mots per a totes les edats*, d'Emma Bosch i editat per l'Associació de Mestres Rosa Sensat, una guia

pràctica que trenca el mite que les narracions gràfiques sense paraules són només per a prelectors.

El poeta i mestre Juan Kruz Igerabide ofería una reflexió sobre la literatura a *Del pecho a la palabra. Infancia de canto y cuento*, obra en què repassa la tradició oral, especialment, dels contes de fades, els mites i la poesia. Un llibre ple de saviesa que exalta el valor de la rondallística popular.

Un altre llibre a tenir present és *El adulto escondido. Definiendo la literatura juvenil* de Perry Nodelman, autor reconegut amb el Premi Internacional Grimm per les seves investigacions en literatura infantil. Celebrem la traducció de la seva obra principal, en la qual presenta un estudi rigorós dels trets fonamentals de la producció destinada a infants i joves.

La vida de Leo Lionni, relatada a *Entre mundos: una autobiografía*, no podia faltar en aquesta selecció atès l'interès de conèixer l'itinerari i inquietuds vitals d'aquest referent de l'àlbum il·lustrat, autor de clàssics com *Frederick* o *El petit Blau i el petit Groc*. L'autobiografia posa en relleu la consciència social de Lionni, la qual va reflectir als seus llibres.

Los cuentos de los hermanos Grimm tal como nunca te fueron contados, d'Helena Cortés, reu- nia la versió del 1812 dels contes recopilats i transcrits de la narració oral pels dos germans. Aquest recull, previ a la seva reelaboració literària i moralitzant, encara més, s'acompanya d'una introducció que analitza la dimensió simbòlica de la narrativa tradicional i defensa la seva lectura per a infants i joves. Es tracta d'un llibre farcit d'arguments per continuar transmetent els contes populars, refugi que ha acollit lectors de totes les generacions i els ha dotat de les eines necessàries per afrontar els reptes que els planteja la vida.

Per la seva banda, Macarena García explora en l'assaig *Enseñando a sentir. Repertorios éticos en la ficción infantil* la diversitat de temes que posem —o hauríem de posar— a l'abast dels infants a través de la ficció, fent èmfasi en la necessitat d'oferir obres diverses i de qualitat i d'anar més enllà de l'ús instrumental de la literatura. Un llibre de capçalera per a mestres, bibliotecaris i mediadors literaris que aposta per lectures més compromeses i provocadores que atenguin les necessitats i interessos d'infants i joves.

Faristol és una revista especialitzada en LIJ, editada per l'IBBYcat i publicada semestralment en paper i en digital, que conté articles relacionats amb un tema monogràfic, reportatges, entrevistes, seleccions i crítiques de novetats de LIJ. En el bienni de què tracta l'article són, doncs, quatre els números publicats. L'abril del 2020 veia la llum el número 91, «Cent anys amb Gianni Rodari», el qual celebrava l'efemèride recuperant el discurs d'acceptació del premi Hans Christian Andersen l'any 1970 i recollint la mirada de set artistes que han abordat la il·lustració de contes de l'autor, com Montse Ginesta i Xavier Salomó. També contenia una reflexió escrita a quatre mans per Jaume Centelles i Amàlia Ramoneda sobre la vigència d'un clàssic actual, *Gramàtica de la fantasia*.

Al número 92, «Relat d'una pandèmia», aparegut el novembre del 2020, Teresa Duran posava l'accent en el potencial dels àlbums a l'hora d'aprofundir en les sensacions i els efectes de l'experiència viscuda. En la mateixa línia, Cristina Correro i Janet Evans presentaven un decàleg d'àlbums inquietants que van sacsejar el nostre entorn, com *Migrants* d'Issa Watanabe (2019). I fruit de l'excepcionalitat del moment, quatre bibliotecàries de Bib.Botó

esbossaven, des de la pròpia experiència, un dietari que començava amb la pandèmia i acabava a la tardor del 2020.

Canviant de registre completament, l'abril del 2021 ressorgia el número 93, «Que comenci l'espectacle!», en què Ana Díaz-Plaja descobria als lectors el món del teatre infantil tot descrivint la relació entre el llibre infantil i les arts escèniques. Rosa Gàmitz, al seu torn, reivindicava la importància d'introduir l'activitat teatral als centres educatius. La revista també incloïa un reportatge de Pep Bruno sobre els contes de tradició oral, la literatura infantil i la narració oral com un pilar que ha donat vida i ha fet créixer la literatura infantil arreu.

A l'últim, al número 94, «Llibres de no-ficció», aparegut el novembre del 2021, Begoña Román defensava la complementarietat entre la literatura de ficció i la de no-ficció, tot analitzant la manera d'observar el món de l'una i de l'altra. La revista brindava també les converses entre Tàssies, quatre destacades editorials dedicades a aquesta tipologia de llibres i dos il·lustradors d'èxit per mirar de copsar la visió que en tenen. D'altra banda, la bibliotecària Esther Granados signava un reportatge amb totes aquelles revistes per a infants en català que inclouen seccions de coneixements.

La revista *CLIJ (Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil)* va mantenir la seva tirada habitual de sis números a l'any. Concretament, comença el bienni amb el número 293 dedicat als animals en els àlbums il·lustrats i tanca amb el número 304 que, entre d'altres, inclou una entrevista a en Gusti i un reportatge sobre la nova col·lecció infantil de l'editorial catalana Club Editor. Entremig hi trobarem els habituals panorames anuals que publica la revista i que, en el cas de Catalunya, escriu l'especialista Teresa Blanch; el recull dels premis més importants de cada any; un homenatge a Maite Carranza; una entrevista a Rocio Bonilla en el número 300; un article sobre la selecció literària d'Anna Juan; un altre sobre àlbum il·lustrat d'autor de Mariona Masgrau i Karo Kunde; una entrevista a Carme Solé Vendrell, i un especial dedicat al còmic.

La revista *Guix*, publicació de l'editorial Graó, incloïa periòdicament en l'etapa que tractem la secció «Viure l'escriptura», en què Jaume Centelles exposava experiències escolars relacionades amb l'escriptura de textos diversos amb la intenció d'oferir pistes i pràctiques per reconciliar els menuts amb el plaer d'escriure en llibertat mitjançant textos literaris de referència. És el cas de «Jocs de paraules. El veritable sentit de l'escriptura», del número 469 de juliol-agost del 2020, o «Allà on viuen... les aventures. L'escola a la literatura infantil». Aquesta col·laboració es materialitzava, igualment, a *Guix d'Infantil*, on el mestre i mediador escrivia, entre altres «La talpeta treu el cap», el març del 2021, i «Vivint l'aventura d'anar a caçar un os», corresponent al mes de novembre. Aquest interès per la LIJ i la lectoescriptura trobaria la seva correspondència en altres articles publicats a la revista en aquest període, com «Sis qüestions sobre la lectura i l'escriptura al cicle inicial» de Vanesa Amat, publicat el setembre del 2020 al número 470; «Les heroïnes a la literatura infantil i a la vida», editorial corresponent al número 476, de l'abril del 2021, o «Portafolis literari. Poesia creada pels infants», signat per Débora Rascón, del número 477, del maig d'aquell any. En aquest editorial, tot sigui dit, Mariona Masgrau i Cristina Fernández dedicaven un capítol sobre poesia i moviment a partir de l'obra de Raspall al llibre *Movimiento y lenguajes transversales para aprendizajes saludables*, publicat el 2020.

3.4. Cursos i formació

3.4.1. Formació reglada

En el camp de la formació reglada, es manté l'oferta del període anterior:

- **Màster Erasmus Mundus «Children's Literature, Media and Culture».**
Màster europeu coordinat per la Universitat de Glasgow (Escòcia) i en què participen la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i les universitats d'Aarhus (Dinamarca), Tilburg (Països Baixos) i Wroclaw (Polònia). El primer any els alumnes estudien sis mesos a Glasgow i sis mesos a Aarhus. El segon any poden escollir entre Tilburg, Wroclaw o la UAB. Els alumnes que trien la UAB són acollits pel GRETEL, fan tres assignatures sobre educació literària i promoció de la lectura, duen a terme pràctiques en institucions diverses i elaboren el treball final de màster.
- **Màster en Biblioteca Escolar i Promoció de la Lectura.**
Aquest màster, coordinat per la UAB, capacita els alumnes per gestionar biblioteques escolars, per dissenyar i executar els plans de lectura de centre, per seleccionar i usar els llibres infantils i juvenils i per desenvolupar projectes socials que incideixin en els hàbits de lectura de la població. S'adreça, preferentment, a professors d'educació primària i secundària i a bibliotecaris i documentalistes, com també a mediadors i promotors culturals, educadors del lleure, gestors culturals i professionals del món de l'edició.
- **Postgrau en Prescripció Literària.**
Aquesta proposta té l'objectiu d'aportar a les persones interessades en la promoció de la lectura coneixements i eines que els ajudin a recomanar el llibre més adequat per a cada lector. Està impulsat per la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de la Universitat de Barcelona i la seva primera edició (2017) es va organitzar a petició del Departament de Cultura, en el marc del Pla de lectura 2020, per donar un suport específic a la formació en prescripció lectora. No està centrat en la prescripció de literatura infantil i juvenil, tot i que hi té algunes sessions que s'hi dediquen.
- **Postgrau en Il·lustració Narrativa per a Publicacions Infantils i Juvenils.**
Des del vessant de la creació, trobem aquest postgrau de 30 crèdits coordinat per la il·lustradora Gabriela Rubio i organitzat per l'Escola Eina. El mateix centre ofereix també un curs d'especialització de la meitat dels crèdits.

3.4.2. Altres cursos, jornades i formacions per sectors professionals

Al voltant de la lectura i el llibre infantil i juvenil són diverses les entitats i els agents que van oferint formació de forma recurrent.

En el període que correspon a aquest article, l'oferta formativa es veu incrementada de forma notable a través de múltiples propostes virtuals, que es fa difícil recollir de forma exhaustiva.

Àmbit educatiu

L'oferta del Departament d'Educació inclou formació adreçada a tot el personal docent, formació associada a programes com el Puntedu i les formacions impartides pel personal LIC (Llengua, Interculturalitat i Cohesió social) en els centres que estan desenvolupant plans lectors de centre. A aquestes formacions, cal sumar-hi també totes aquelles que tenen lloc en el si dels [Seminaris de Biblioteques Escolars](#) que coordinen alguns centres de recursos pedagògics (CRP).

El Departament, a través dels CRP o altres entitats, també impulsa jornades pedagògiques en esdeveniments relacionats amb el llibre i la lectura com ara la [Jornada Virtual de Biblioteca i Centres Educatius de l'Alta Ribagorça i dels Pallars](#), organitzada per la Biblioteca Maria Barbal de Tremp i el CRP de l'Alta Ribagorça i que té lloc entre l'octubre i el novembre del 2020. L'any següent, el Centre de Suport a la Innovació i Recerca Educativa promou entre el gener i l'abril el curs virtual «Acompanyament en l'adquisició del llenguatge a través de la literatura». Amb el mateix format, el Departament organitza la [Jornada Pedagògica Joan Perucho](#), el 16 d'abril, i la [Jornada Pedagògica Josep Carner](#), el 27 de maig, mentre que la [XIV Jornada Pedagògica Còmic Barcelona](#) té lloc a la Fira de Barcelona pocs dies abans.

Acompanyant aquesta oferta pública, hi ha també l'oferta formativa relacionada amb el llibre i la lectura de l'Associació de Mestres Rosa Sensat. A l'Escola d'Estiu del 2020, molt marcada pel context de la pandèmia, es van incloure tres xerrades: «[Literatura i primeres edats](#)», amb Cristina Correro i Neus Real; «[Hi havia tres vegades...](#)», amb Elisabet Abeyà, Jaume Centelles i Roser Ros, i «[El rap a l'aula](#)», amb Pau Llonch, una presentació del llibre amb el mateix títol que ofereix conceptes i eines sobre com aprofitar la música rap a l'aula per fomentar un nou espai de diàleg amb la realitat i impulsar l'anàlisi sociocultural i la reflexió crítica.

El 2021 l'Escola d'Estiu incorpora la proposta «Quan els llibres no serveixen per a res... Identitats, literatura i educació», impartida per Marc Alabart, Freddy Gonçalves da Silva i Eva Martínez Pardo. En el programa de l'Escola d'Hivern també s'inclou: «Literatura infantil i llibres per a les primeres edats», amb Cristina Correro com a docent, i «La lectura i l'escriptura: un viatge fascinant», impartit per Bet Clapés.

El grup de treball Bibliomèdia va organitzar la seva [trobada anual](#) del 2020 el dia 7 de març a l'Escola Pla de les Vinyes a Santa Coloma de Cervelló. Durant la Jornada els assistents van tenir l'opció de conèixer les biblioteques d'aquest centre, d'assistir a una conferència de les responsables de la biblioteca dels Jesuïtes del Clot i de gaudir d'un dels quatre tallers simultanis que tindrien lloc abans de cloure la jornada amb una conferència de Joan Portell.

Finalment, a cavall d'aquest àmbit i el següent hi trobem la Jornada de Biblioteques Escolars de Girona, que reuneix anualment professionals de la biblioteca pública i les biblioteques escolars, per formar-se i reflexionar col·lectivament sobre el seu potencial. Es tracta d'un exemple més de la fructífera tasca de suport a les biblioteques escolars impulsada per la xarxa de biblioteques municipals de Girona, amb la complicitat dels agents educatius de la ciutat. El 2020 la jornada es va suspendre a conseqüència de la pandèmia i el 2021 es va reprendre amb la reflexió sobre els [reptes de la biblioteca escolar postcovid](#) de

ponents com l'especialista Mònica Baró o la coordinadora del programa de biblioteques escolars gallec, Cristina Novoa.

Àmbit bibliotecari

El Servei de Documentació de Literatura Infantil i Juvenil (SDLIJ), adscrit a la Biblioteca Xavier Benguerel, paral·lelament, va programar diverses jornades obertes a professionals, com ara bibliotecaris, mestres o il·lustradors, i també a tota persona interessada en aquest àmbit. En format virtual, recuperem «Símbols vius als contes de fades», oferta el maig del 2020 per Sergio Lairla i Dinorah Arrillaga, que estudiava la presència d'elements simbòlics i arquetípics en la tradició popular; «Collita fresca», trobada a l'octubre amb editors i la llibreria Pebre Negre com a convidada, que servia per presentar les darreres novetats en novel·la juvenil; «Tipo(grafia), històries i il·lustracions: una nova mirada», que, en el marc de la Setmana de l'Àlbum, convidava el mes de novembre Mònica Carulla i Lorena Alonso per abordar la importància de la tipografia als àlbums, i Christian Inaraja i Negrescolor Illustration, per reflexionar sobre la seva obra i el procés creatiu. Ja al desembre i amb motiu del setanta-cinquè aniversari de la Pippi, tenia lloc «Coneixes la Pippi Langstrump?», amb participació, entre d'altres, de la traductora Ulla Ljungström i Fani Ginard de Save the Children. Aquesta jornada donava peu a l'exposició conjunta amb Kókinos, entre el novembre i el febrer del 2021, «Pippi Langstrump», sobre les novetats editades d'aquest personatge llegendari de la literatura sueca.

El març del 2021 es reprenia la collita de novetats editorials de la franja d'edat de set a deu anys, amb la presència de la llibreria Abracadabra i nombroses editorials; el mes següent, Teresa Manyà i Estrella Borrego incidien en la relació entre la LIJ i temes com la democràcia, la República o l'exili a «L'ideal social: l'edició de llibres infantils en català durant la Segona República (1931-1936)». Al maig, Anna Castagnoli i Ximo Abadia reflexionaven sobre la interpretació i la valoració de les il·lustracions en els llibres i el procés creatiu a «Llegir imatges. Àlbums amb estil». A «Bonjour, monsieur de La Fontaine, ça va?» Sergio Lairla i Teresa Duran commemoraven, a l'octubre, el centenari d'aquest autor francès, parlant d'aquest fabulós bestiari literari, tan capaç d'adaptar-se als nous temps i als diferents suports. Finalment, immersos en la Setmana de l'Àlbum i recuperant la presencialitat, a la Biblioteca Sagrada Família, Olga Capdevila, Eva Sánchez i Dani Torrent reflexionaven entorn de la seva obra i el procés creatiu des del punt de vista de l'humor dins dels àlbums il·lustrats a la jornada «L'art d'il·lustrar en clau d'humor».

El COBDC sosté també una oferta constant de cursos relacionats amb la LIJ i la promoció lectora. Podem parlar de presencialitat en el cas dels dos cursos oferts durant el primer trimestre del 2020: «Poesia infantil i juvenil per a bibliotecaris» i «Àlbums il·lustrats per a bibliotecaris». Aquest format perd presència a favor de l'estríming com a via per continuar amb les sis formacions organitzades l'any següent, entre les quals destaquem «La biblioteca escolar i el nou corrent pedagògic», al maig, i «Còmic infantil», ja a les acaballes del 2021.

Per la seva banda, el Bib.Botó del mateix Col·legi impulsa el 14 de maig, després de dos mesos de confinament, de biblioteques tancades a causa de la crisi de la covid i davant la

perspectiva de tornar a obrir, una trobada per reflexionar sobre el què i el com d'una reobertura d'equipaments al voltant d'allò que ha passat, del que s'ha fet i de les fórmules a partir de les quals es pot estructurar una reobertura inclusiva dels serveis a infants i joves. I, el 8 de juny del 2021, impulsa la [1a Jornada d'Àlbum Il·lustrat](#) amb el títol «Per a totes les edats?», amb el suport de l'Ajuntament de Montcada i Reixac i la Diputació de Barcelona, i amb l'objectiu d'analitzar la producció d'àlbums il·lustrats per valorar-ne els destinataris i revisar-ne la classificació a les nostres biblioteques públiques i escolars. L'11 de març del mateix any promou una trobada virtual amb la complicitat del ClijCAT i l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) per parlar de l'autor [Joan Barceló](#), reivindicar-lo i commemorar que el 2020 es van complir quaranta anys de la seva mort.

Els dies 2 i 3 de juliol del 2021 tenien lloc també les VI Jornades de Laboratoris de Lectura, organitzades per la Biblioteca Roca Umbert de Granollers i amb el títol «[La gramàtica del joc: el joc com a motor de creació en els laboratoris de lectura](#)». Ponents com Anna Juan, Isidro Ferrer, Piu Martínez, Elena Rodríguez, Antonio Ladrillo o Elena Odriozola van haver de jugar amb el format virtual previst per al primer dia de jornada. Ja des de la presencialitat, el dissabte els assistents van retrobar-se convocats pels tallers i les exposicions literàries que havien preparat especialistes com Àgata Losantos; el ClijCAT; l'organitzadora de la jornada, especialista i creadora dels Laboratoris de Lectura Glòria Gorchs; Lucas Ramada; Teresa Rubio; Marc Alabart; Emma Bosch, i Cristina Martí Ninot.

Els serveis de biblioteques també ofereixen cursos i formacions específiques d'interès especial per al personal de les àrees infantils. Del Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya cal destacar la formació «Prescripció per a joves», a càrrec de Júlia Baena i Anna Juan, una oferta descentralitzada que es va fer entre el setembre i el novembre del 2020.

La Gerència de Serveis de la Diputació de Barcelona, al seu torn, també feia mans i mànigues per continuar amb la programació d'activitats en aquest convuls bienni, adaptant-les al format virtual. Algunes de les propostes van cancel·lar-se i no va ser fins al darrer quadrimestre del 2020 que van programar-se, en línia, els cursos «Eines i recursos per explicar contes» i «Prescripció juvenil en la biblioteca pública», el qual es reprenia l'any següent. Entre l'oferta del 2020 i el 2021, també impulsa el projecte de formació i acció «Laboratori de ficció digital a les biblioteques», nascut en el context de l'exposició «Gameplay, cultura del videojoc» i la sala de jocs *Zoom* del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), sota la direcció de Lucas Ramada, el qual aprofundeix en els lligams entre lectura i (video)joc. Es tracta d'una comunitat de pràctica entre els bibliotecaris de l'XBM, amb continuïtat durant el 2021 en el programa «Ficció en JOC», que té per objectiu la mediació cultural al voltant de la ficció digital i el disseny de propostes específiques per a infants i joves que serveixin com a espai de contacte cultural amb el món del videojoc.

A la Diputació de Girona també es va donar una reducció de formacions i es va haver de substituir l'experiència formativa vivencial i manipulativa amb propostes virtuals diferents. En són una mostra els tres tallers virtuals que la Diputació programava el 2020, en el marc de la Setmana de l'Àlbum de Barcelona: «Club de lectura d'àlbums per a joves: l'àlbum com a detonant del diàleg adolescent», a càrrec de Freddy Gonçalves; «Com dissenyar laboratoris creatius i sensorials a partir de la lectura de llibres àlbum», una proposta de Mar

González, i «Club de lectura d'àlbums amb els més petits (3-6 anys)», per part de Beatriz Sanjuán. I, encara amb les restriccions de la pandèmia, durant el 2021 van oferir-se cursos digitals com el dissenyat per Júlia Baena, «Joves, benvinguts a la biblioteca»; «On són les emocions?», a càrrec de Karo Kunde, i «Clubs de lectura i lectura dialògica infantil i juvenil», sota la direcció de Mariona Masgrau. Aquest mateix any també van programar-se, durant la Setmana de l'Àlbum, els tallers virtuals següents: «Ampliar la mirada, ampliar fronteres: atendre la diversitat des de la literatura infantil a la biblioteca», de Carolina Lesa; «Política & Àlbum» a càrrec de Sónia Oliveira, de Zarándula, i, finalment, «Contar amb àlbum» per part d'Alicia Bululú.

A les llibreries

D'un temps ençà, les llibreries s'estan reivindicant també com a agents culturals amb una programació que, gràcies a la creixent xarxa de llibreries especialitzades en LIJ, sovint té iniciatives específiques que s'estan fent un lloc important en la formació de mediadors. Al llarg d'aquests dos anys són moltes les llibreries que van iniciar una programació virtual de propostes de formació que se sumaven als seminaris i cursos que algunes d'elles ja programaven des de feia molt de temps. La programació en línia suposà per a moltes l'oportunitat de vincular-se amb professionals i persones interessades en la LIJ i de reforçar el seu posicionament en aquest sector.

Una bona mostra d'això és el Gabinet LIJ organitzat per la llibreria Al·lots i amb Piu Martínez com a formadora, un espai de formació temàtica centrat en l'àlbum il·lustrat que adoptava el format virtual a partir del març del 2020. És el cas, també, de les Tertúlies LIJ, en col·laboració amb el grup Bib.Botó, i l'inici, durant l'octubre, del club de lectura per a mediadors de lectura de secundària i batxillerat. També a Barcelona, la llibreria Sendak organitzava entre l'octubre i el novembre d'aquest any quatre sessions sobre l'ús del color als àlbums al taller «CMYK Lab», amb Piu Martínez; un cicle de converses virtuals sobre literatura juvenil, amb participació de Marta Cava, Lucas Ramada, Jordi Bosch i Júlia Baena, i el cicle de xerrades en línia per a famílies «La biblioteca dels nadons», el qual es reprenia l'any següent presencialment amb l'especialista Anna Juan. També durant el 2021, la llibreria prosseguia amb els cicles de converses i col·laboracions: a «A dues veus» abordava, en línia, la creació i edició de llibres amb participació, entre d'altres, d'Alberto García, Inês Castel-Branco i Arianna Squilloni, i a «Garbancito, ¿dónde estás?», ja de forma presencial, Piu Martínez i Anna Juan posaven la mirada en l'arquitectura i la narració en l'àlbum il·lustrat. Aquest tàndem d'expertes que repetia a «Joc i experimentació a l'àlbum» reivindicava la seva importància en la història d'aquest gènere. Finalment, amb «Dos rombos» es tancava l'any ampliant la mirada lectora gaudint de l'àlbum per a adults.

De forma similar, el Petit Tresor de Vic, simultaniejant formats en el club de lectura de la llibreria, oferia una sessió especial sobre Rodari, un interès en el geni de la fantasia en el marc del centenari del seu naixement que es materialitzà més tard en l'article «Taller Rodari» a la revista *Faristol*, en què Stel·la Camacho i Germán Machado brindaven propostes d'activitats per a mestres i bibliotecaris servint-se dels llibres de l'autor. També cal desta-

car, al llarg d'aquest bienni, la confecció d'una nova guia de recomanacions per a les biblioteques d'Osona, arran de les sessions del Grup de Treball 1 ZonaLlJ, amb bibliotecàries de la comarca, i els tallers d'assessorament a dues escoles bressol sobre lectures en família i el valor de les primeres lectures. A la llibreria l'Espolsada, el cicle de La Finestra, nascuda el 2019, continua i s'adapta també al format virtual que imposa el context, amb les propostes següents: «Començar a llegir i a escriure. Com acompanyar aquest procés?», a càrrec de Vanesa Amat; «Com treballar els llibres d'imatges, des de les arts i la creativitat», a càrrec de Marta Ardite; «Roda que roda, amb Rodari», a càrrec de Teresa Duran, i el 2021 amb «Lectura d'imatges amb àlbums sense paraules», a càrrec d'Emma Bosch; «Laboratoris de lectura o com treure l'univers d'un llibre», a càrrec de Natàlia Martínez, i «La Pippi i l'univers d'Astrid Lindgren», a càrrec de Piu Martínez.

Aquesta és només una mostra d'una programació extensíssima que van fer també llibreries com Casa Anita, Pebre Negre, La Petita o Lectors al Tren, entre moltes altres.

Àmbit de l'edició

En l'àmbit de l'edició, la principal proposta formativa és el Fòrum Edita. En les seves edicions del 2020 i 2021 s'hi van inscriure unes sis-centes persones que van poder seguir el programa en línia. A més a més, el 29 de juny del 2021, el Gremi d'Editors va organitzar la conferència «[Els llibres d'artista com a inspiradors de llibres infantils, d'assaig i literatura](#)», amb Magda Polo com a conferenciant, i el curs virtual «[Utilitza TikTok per arribar al públic jove](#)», el 19 de març del 2021.

L'associació ¡Àlbum! d'editors de llibres àlbum va continuar organitzant la Setmana de l'Àlbum i el seu ja esperat fòrum L'Àlbum a l'Aula. El 2020 es va reinventar oferint un taller, conferències i taules en un format completament virtual i un programa molt extens per explorar les diferents veus de l'àlbum. El 2021, amb l'humor com a temàtica, va combinar la modalitat presencial amb el manteniment d'una oferta en línia.

Àmbit de la creació

El Pen Català va organitzar el dia 26 de novembre una conversa entre Izaskun Arretxe i Bernardo Atxaga.

El 19 de desembre del 2020 l'AELC organitzava la sessió virtual «Segon origen: la petja de Manuel de Pedrolo en escriptors del segle XXI», amb Quim Gómez, Muntsa Mimó, Elena Polanco, Cristina Xifra i la moderació d'Eduard Martí.

També l'ACEC (Associació Col·legial d'Escriptors de Catalunya) va organitzar dos diàlegs per conèixer el procés d'edició i creació de la literatura destinada al públic infantil. En el primer hi van participar l'escriptora i pintora Eugenia Tusquets, l'editora Inês Castel-Branco i l'escriptora i periodista Ada Castells i, en el segon, Eugenia Tusquets, l'escriptor Álvaro Colomer i la il·lustradora Gabriela Rubio.

No s'han trobat propostes específiques de LlJ en l'àmbit de la il·lustració o la traducció, més enllà dels continguts que ofereixen les escoles d'il·lustració.

Altres entitats

La jornada anual que impulsa la revista *Faristol*, especialitzada en literatura juvenil i editada per l'IBBYcat | Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil del 2020, es traslladà al 27 de febrer del 2021 i es va oferir, també, en format virtual. Sota el títol «[Incerta LIJ](#)» es va convidar els assistents a construir-se noves narratives per continuar amb la tasca d'anàlisi, creació i mediació de la LIJ.

La Fundació Miquel Martí i Pol també va organitzar del 26 al 29 de novembre la III Jornada Col·loqui Miquel Martí i Pol de literatura i educació.

L'Asociación de Mujeres de la Industria de la Música organitzà la jornada sobre literatura infantil amb perspectiva inclusiva a l'Auditori del Centre Cultural Tecla Sala de l'Hospitalet el dissabte 19 de desembre del 2020. La jornada proposava la taula rodona «Com fer una selecció àmplia i igualitària per a una biblioteca familiar i/o escolar» amb Magalí Homs (FLIC Festival / Tantàgora), Arianna Squilloni (autora i editora de A Buen Paso), Chiara Arroyo (llibretera) i José Díaz (Thule Ediciones), i una conferència a càrrec de Marta Roig.

L'Associació de Joves Lectors Catalans, assistents habituals a la trobada anual que organitzava la Institució de les Lletres Catalanes i el fòrum Què Llegeixes, reprenia, sense tenir ni pressupost ni suport institucional i per segon any consecutiu, la Jornada de Joves Lectors. El 3 de juliol del 2021, després de la jornada virtual de l'any anterior, tenia lloc la segona edició d'aquesta iniciativa que promou la lectura entre el públic juvenil, difon els autors de literatura juvenil catalans i dona suport als creadors de continguts en català sobre llibres a les xarxes socials. La Biblioteca de Can Fabra de Barcelona va ser, novament, el punt de trobada de professionals, experts i joves lectors a través d'un programa amenitzat per Kahoots literaris i sortejos que ofería també debats i taules rodones com «Escriure LIJ avui en dia: d'on venim, on som i cap on anem» amb Laia Soler, Jaume Copons i Alena Pons i «Reivindiquem el món de la il·lustració a la novel·la juvenil» amb Ignasi Font, Judit Mallol i Marina Vidal.

En darrer terme, recollim la informació de la desena i onzena edició de l'Escola d'Estiu de Literatura Infantil i Juvenil, organitzades per la Universitat de Vic i l'Abadia de Montserrat. La primera va portar per títol «Viure la literatura (paraula, ritme i bones històries)» i la segona, «Els llibres que tinc a les mans reflecteixen la meva realitat?».

4. Difusió i promoció per a tots els públics

4.1. Fires i festivals

4.1.1. Fires i festivals professionals

Per no allargar més l'extensió de l'article, deixarem de banda en aquest punt les fires i els festivals professionals. Cal tenir en compte, però, que constitueixen un àmbit estratègic i molt important en l'ecosistema de la nostra literatura infantil i juvenil. L'acotació de mercat que suposa la nostra llengua fa que la internacionalització sigui avui imprescindible per a

moltes editorials i autors a l'hora de mantenir la creació i l'edició de llibres per a infants des de casa nostra. Són rellevants, per tant, les seleccions d'autors i obres catalans en marcs específics com els de Bolonya, Bratislava, Montreuil, el Liber o la fira del còmic d'Angulema. En aquest àmbit, és especialment significativa la tasca de l'Institut Ramon Llull, que, per exemple, el 2020 encetà una col·laboració formal amb el festival de Montreuil, un esdeveniment literari de referència per al sector editorial en francès dedicat a la literatura infantil i juvenil. El festival va acollir una conversa digital sobre literatura infantil i juvenil catalana adreçada a llibreters i bibliotecaris francesos a càrrec d'Elodie Bourgeois, editora de l'editorial Joventut. A més, en el marc d'aquest saló, es presentà el decàleg de literatura infantil i juvenil catalana en forma de vídeo, produït per l'Institut Ramon Llull i elaborat pel ClijCAT.

4.1.2. Fires i festivals de públic

- **Món Llibre.** Després del parèntesi del 2020, en què no es va poder dur a terme, l'abril del 2021 torna a Barcelona la setzena edició del Món Llibre, el festival de literatura per a infants per apropar els llibres als més petits i despertar-los el gust per la lectura i altres àrees de coneixement. Amb la col·laboració del Museu d'Art Contemporani de Barcelona, el CCCB i el Servei de Biblioteques de Barcelona, l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona reprèn el festival, adaptat als protocols sanitaris, bo i presentant un cap de setmana farcit d'activitats i novetats editorials, com ara sessions de contes, tallers o espectacles. Una bona mostra d'això són l'espectacle «No hi havia una vegada», de la companyia Les Lloronas; la proposta de cinema teatralitzada «Anem a caçar un os», de Helen Oxenbury; la selecció de curtmetratges *Saint-Exupéry i els seus amics poetes*, basats en poemes de tres reconeguts poetes francesos, o la Biblioteca Universal, la transformació de l'entrada del CCCB en un món fantàstic en el qual els llibres prenen vida a través d'una dramàtúrgia acompanyada de projeccions, música i intèrprets al voltant de Joana Raspall.
- **Saló del Llibre Infantil i Juvenil de Catalunya.** Trenta-cinc anys després de la seva primera edició, el ClijCAT i l'Ajuntament de Mollerussa decideixen cancel·lar l'edició del 2020, arran de la pandèmia, i anunciar el 2021 el final d'aquest esdeveniment que des del 1984 ofería una mostra de la literatura infantil i juvenil en català. El naixement de múltiples fires i festivals de literatura infantil i juvenil arreu del territori n'és un dels motius principals.
- **FLIC Festival.** L'any 2020, aquest festival d'experiències i creació literària celebra el desè aniversari, amb el títol «Personatges singulars», centrat en personatges únics de la literatura infantil i juvenil. Si bé l'edició que havia de tenir lloc al Museu del Disseny de Barcelona el 13 i 14 de març es cancel·lava vint-i-quatre hores abans de començar, el Festival ressorgia a través del FLIC Online, plataforma perquè reconeguts artistes proposessin processos creatius inspirats en el fet literari; el Read On, on adolescents de diferents països europeus podien conèixer i participar en el procés de creació de diferents escriptors, i la Ràdio FLIC, on s'oferien contes diaris, recomanacions li-

teràries i les entrevistes als creadors literaris que nois i noies havien fet durant el FLIC Escola entre gener i febrer. Vic, al seu torn, era l'escenari del festival itinerant que tenia lloc entre l'1 i el 4 de desembre, aquest cop sense activitats presencials per poder seguir oferint les seves activitats.

- El 20 i 21 de novembre de l'any següent, el FLIC retornava amb el títol «**Ficcions**», que jugava amb els límits entre realitat i ficció. Amb un format híbrid, oferia un programa professional presencial i en *estríming*, amb la participació d'autors de trajectòria reconeguda com Peter Van den Ende, Jurga Vilé o Noemí Villamuza, i el programa de mediació literària amb propostes familiars, el qual oferia experiències literàries a través dels «Curtcircuits Literaris», dissenyats des d'una mirada transversal i amb reptes i propostes d'art, joc i literatura que finalitzaven amb un espectacle de petit format o una sessió de curtmetratges. Novament, Vic acollia la quarta edició del festival itinerant entre el 10 i l'11 del mes següent, que convidava tots els públics a gaudir de la literatura i les arts en espais culturals de referència.
- **La Setmana de l'Àlbum.** La Setmana de l'Àlbum, impulsada per ¡Àlbum!, l'associació d'editorials independents de literatura infantil i juvenil, centra la mirada en l'àlbum il·lustrat promovent activitats per a tots els públics a llibreries, escoles i biblioteques per tal visibilitzar-lo, donar-li rellevància social i fomentar-ne la lectura. Concretament, el festival presenta dos esdeveniments clau: la programació de La Setmana, pensada tant per a petits com per a adults, i les jornades de formació per a professionals L'Àlbum a l'Aula.

La quarta edició, mantinguda del 6 al 15 de novembre del 2020 i titulada «La veu de l'àlbum», girava entorn de l'oralitat i la lectura en veu alta i la relació especial que s'estableix en l'àlbum il·lustrat entre la imatge i la paraula. Adaptada a la situació sanitària, oferia pràcticament totes les propostes en format virtual, i arribava també a un públic més internacional i adult a través de tallers, xerrades i presentacions per part d'il·lustradors, autors, talleristes i ponents com Issa Watanabe, Albert Asensio, Piu Martínez i Fer Narradora. En format presencial van dur-se a terme les exposicions «La veu de l'àlbum», del Centre Cívic Pati Llimona de Barcelona, que proposava un recorregut a través d'una vintena d'històries narrades en imatges que ajudaven a explicar el món als més petits, i «L'àlbum gegant», de la Biblioteca Vapor Vell, a més d'activitats infantils organitzades en diverses biblioteques de la Ciutat Comtal.

També a inicis de novembre, sota el títol «En clau d'humor», l'any 2021 tenia lloc la cinquena edició, en què biblioteques, llibreries i escoles de les demarcacions de Barcelona i Girona van poder gaudir de propostes centrades en el llibre àlbum i el sentit de l'humor. La programació del fòrum L'Àlbum a l'Aula, també al Centre Cívic Pati Llimona, alternava el format presencial i virtual en propostes en què il·lustradors com Gilles Bachelet, Benjamin Chaud i Darío Adanti explicaven els mecanismes de l'humor de l'àlbum tot descobrint-nos els seus secrets i reptes.

- **Fira del Llibre Infantil i Juvenil de Girona.** Del 6 al 10 d'abril del 2021 es reprenia la Fira del Llibre Infantil i Juvenil de Girona, suspesa des del 2019. Novament,

la Fundació Llibreria Les Voltes, en col·laboració amb Les Voltes Educa, va organitzar, un cop més, aquesta iniciativa amb propostes adreçades al públic familiar en format presencial i virtual, que va omplir la ciutat de literatura per a infants i joves. El programa comprenia tallers diversos, com el de fanzins, el d'escriptura i el d'àlbums il·lustrats, a càrrec de Dani Gómez, Marina Casadellà i Karo Kunde, respectivament, i presentacions de llibres com és el cas de *Paraules, flors i pólvora*, de Cinta Arasa, i de les edicions en català d'*Un mar de Terramar*, d'Ursula K. Le Guin, amb Laura Huerga.

- **Encontats.** L'Encontats és la gran festa del conte i el llibre il·lustrat, unes jornades en les quals les històries prenen els carrers del centre històric de Balaguer per ser les protagonistes de la programació. Tant el 2020 com el 2021 se'n manté la celebració, tot i que l'edició del 2020 passa de l'abril al 20 i 21 de setembre amb una adaptació de totes les propostes a les mesures de seguretat que es requereixen. En aquesta edició destaca el cartell de Pilarín Bayés. En l'edició del juny del 2021, el programa incorpora un text de Josep Vallverdú, padrí de la primera edició del 2016, i una entrevista a Pep Molist i als il·lustradors Sònia Alins i Jordi Clavís. També inclou recomanacions de títols per part de la biblioteca i les dues llibreries i proposa la primera edició d'unes jornades professionals d'il·lustració i disseny gràfic. Es tracta de signes de la maduresa d'aquesta proposta i la seva voluntat d'evolucionar i sumar capes de programació per a públics diversos.

Tot i que no puguem desgranar els detalls programàtics de totes les fires i festivals que, per sort, cada vegada ajuden a celebrar i gaudir de la literatura infantil i juvenil en més territoris del nostre país, no volem deixar d'esmentar tres esdeveniments que, atesa la situació provocada per la pandèmia, hauran de cancel·lar les seves edicions del 2020 i reprendre la programació el 2021, amb les adaptacions pertinents. Són: «Conte va! Va de contes» de Vilanova i la Geltrú, la Fira del Conte de Medinyà i la Fira del Conte de Palamós. Sí que manté les seves dues edicions, encara que la del 2020 amb un programa més contingut, la Petita Fira de l'Àlbum Il·lustrat Lo Llumener de Sort. També veu afectada l'edició del 2020 la Fira del Conte de Tordera, que haurà de posposar-se pocs dies abans d'iniciar-se.

En el marc de la fira literària generalista més important del país, la Setmana del Llibre en Català, destaquem de forma especial l'entrega del premi Trajectòria a Teresa Duran i el seu canvi d'ubicació, que passa de la plaça de la Catedral al Moll de la Fusta. Per acabar, clourem amb la menció del Segamots, un festival de narració oral de la Segarra, nascut el 2019, que mantindrà tant l'edició del 2020 com la del 2021, que preservaran una programació d'un sector molt afectat pel tancament de les biblioteques i la cancel·lació de programacions.

4.2. Exposicions

Tot i la virtualització de bona part de les activitats de promoció del llibre i la lectura durant el bienni, es produeixen algunes exposicions noves vinculades a la literatura infantil i juvenil, amb la reobertura progressiva dels espais bibliotecaris:

- **Faulari.** Amb motiu de la celebració dels quatre-cents anys del naixement de Jean de la Fontaine —poeta, dramaturg i escriptor francès, conegut per la seva recopilació de més de dues-centes faules escrites en vers, recollides de diferents autors i tradicions—, l'XBM produeix «Faulari», una exposició joc itinerant d'Anna Juan Cantavella i Piu Martínez, amb il·lustracions de Nuppita Pittman, que proposa la composició i descoberta de faules contemporànies, materials que van incorporar-se al portal Gènius.
- **Casa!** El Saló del Llibre Infantil i Juvenil de Catalunya era l'espai natural de producció i inauguració de les exposicions monogràfiques produïdes pel ClijCAT. Tot i la fi d'aquest esdeveniment el 2021, l'entitat aposta per produir una exposició dedicada a la casa, com a espai físic, simbòlic i literari, que la comissió d'exposicions havia començat a preparar abans de la pandèmia. L'exposició, que s'estructura en quatre mòduls, trenca amb el suport tradicional del *roll-up*, ofereix propostes interactives i de joc i té associat un **laboratori de lectura**, creat per Glòria Gorchs el 2021, per estimular-ne la mediació.

Més enllà d'aquestes noves propostes, els serveis de biblioteques d'arreu seguiran oferint en els seus catàlegs múltiples exposicions de LIJ adquirides en anys anteriors que itineraran per les biblioteques d'arreu.

També hi ha les exposicions d'il·lustració, organitzades, per exemple, per la llibreria Lectors al Tren, de Rubí. Durant el 2020 en van organitzar tres: una de dedicada a l'àlbum *Avis, piranyes i altres històries*, de Rocío Bonilla; una altra sobre *El príncep Feliç*, il·lustrat per Albert Asensio, i al desembre, una sobre la il·lustració de Noemí Villamuza a *Tres llàgrimes*. El 2021 se'n fan cinc més: una de Laura Borràs Dalmau i l'àlbum *El camí de Marwa*; una altra de Sandro Basi i l'àlbum *La Nacionalien*; una d'Albert Arrayás i la seva feina en el poemari *Un any de poesia*; una d'originals de Pilarín Bayés, i la darrera amb el col·lectiu d'il·lustradors CIRC (vint-i-un il·lustradors de Rubí, entre els quals Araceli Plata, Max Saladrigas, Cuchu, etc.).

La galeria d'il·lustració El Diluvio Universal va inaugurar l'exposició «Mamá es dibujante», comissionada per la il·lustradora Carmen Segovia el 7 de març; la mostra «Hubo un tiempo» amb imatges de Tomás Olivos a l'octubre, i una altra d'Elisa Munsó a final del 2020.

4.3. Seleccions i recomanacions

A casa nostra hi ha una xarxa força estable de grups de selecció bibliogràfica que s'encarreguen de difondre la LIJ, oferir guies de lectura i una tria acurada d'entre el mar de novetats editorials amb l'ànim d'orientar tota persona interessada en la lectura de llibres per a infants i joves. A continuació en recuperem la tasca d'alguns:

- **Quins llibres?** Seminari de bibliografia infantil i juvenil de llarg recorregut vinculat a l'Associació de Mestres Rosa Sensat que elabora *El Garbell*, butlletí periòdic amb ressenyes d'obres de la LIJ, i *La Granera*, centrada específicament en els llibres de l'etapa de secundària. Durant el 2020 i el 2021 publiquen cinc números d'*El Garbell* (núm. 19-23).

- **Cadireta Blava**. Grup d'anàlisi format per diversos professionals que es reuneix mensualment des del 2016 amb l'objectiu d'investigar, analitzar i seleccionar les novetats principals de l'àlbum a la llibreria Casa Anita de Barcelona.
- **Seminari de Coordinació de Biblioteques Escolars del CRP de Gràcia**. El Seminari de Coordinació de Biblioteques Escolars del CRP de Gràcia en col·laboració amb llibreries elabora periòdicament guies de lectura per a educació infantil i cycle inicial i per a cycle mitjà i superior amb novetats recomanades.
- **IBBYcat | Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil**. Format per especialistes i comissions de crítica, anàlisi i selecció de llibres infantils i juvenils, entre les tries que elabora anualment hi ha: les obres finalistes als premis Atrapallibres i Protagonista Jove, les seleccions d'estiu i Nadal del programa Municipi Lector, les tries que tenen com a base les exposicions i els laboratoris i les obres puntuades amb quatre estrelles per part dels crítics de la revista *Faristol* o la selecció anual dels millors llibres d'autoria catalana que formaran part del catàleg anual publicat per l'Organización Española para el Libro Infantil y Juvenil *Los mejores libros editados en España*. També se seleccionen obres d'autoria catalana d'àmbit internacional com l'*IBBY Honour List*, l'*Outstanding Books for people with disabilities* o *Silent Books*.
- **Grup de treball LIJ del Garraf**. Elaboren guies per Nadal, Sant Jordi i l'estiu.

Més enllà d'aquests grups de treball, les biblioteques (escolars i públiques) i els serveis de suport són els principals agents d'elaboració i difusió de guies de lectura temàtiques. En recollim aquí algunes de les de LIJ publicades en el període 2020-2021:

- **Grup CLER**. Equip de professionals de les biblioteques públiques de les comarques gironines que treballa des de l'any 2004 una edició trimestral de lectures recomanades. En el període que ens ocupa publiquen: *Els millors clubs de lectura d'ahir i d'avui*, *Protagonistes en femení*, *Astronomia*, *Guia CLER d'hivern 2021*, *Diverficcio de gènere*, *Món, Art, Llibres formiguer*, *Guia CLER d'estiu 2021*, *Llibres per a la llibertat*, *Guia CLER de primavera 2021*, *Els llibres que salvaríem d'un incendi*, *Guia CLER d'hivern 2020* i *Còmic i manga infantil i juvenil*.
- **Bibarnabloc**. En aquesta pàgina de les biblioteques de la ciutat de Barcelona s'ofereixen les **guies de lectura** i les **recomanacions** que fan els seus professionals especialistes en literatura infantil juvenil i l'SDLIJ. Del període que ens ocupa destaquem: *Què han llegit els infants i joves durant el 2020?*; *Les millors lectures juvenils del 2020*; *Sense armaris, una guia diversa*, i *Els més prestats 2021-Infantil i juvenil*.

També van elaborar recomanacions algunes escoles:

- **Escola Pia**. En el marc del seu programa «**El goig de llegir**», el grup de mestres, bibliotecaris i especialistes que hi ha al darrere elabora periòdicament seleccions i recomanacions. Durant els anys 2020 i 2021, van publicar sis tries que podeu descarregar [aquí](#).
- **Escola Pla de les Vinyes** (Santa Coloma de Cervelló). [Recomanacions per al Nadal](#).

- **Escola La Sínia** (Cerdanyola del Vallès). Publica habitualment tres seleccions anuals. Durant el 2020 i el 2021 en van publicar dues, una de cara a Nadal i una altra per a l'estiu, disponibles [aquí](#).
- **Biblioteca escolar Joan Pelegrí**. [Propostes per un Sant Jordi virtual](#).
- **Escola Rosa Oriol** (Lliçà d'Amunt). [Lectures d'hivern 2020](#).

En l'àmbit dels especialistes, convé destacar la feina de prescripció que duen a terme alguns d'ells des dels seus perfils a les xarxes socials o blogs.

- [Llibres al Replà](#). Col·lectiu d'autors i especialistes en LIJ de llarga trajectòria que es reuneix virtualment al voltant d'un bloc de pisos virtual des d'on difonen ressenyes, entrevistes, reportatges i crítiques d'interès general.
- [Llibres i propostes per al confinament](#). Una tria de Jaume Centelles a banda de les seves habituals de Nadal i Sant Jordi, disponible [aquí](#).
- [Quatre petites cantonades](#). En aquest blog l'especialista Encarna Isanda publica seleccions per Nadal, Sant Jordi i l'estiu.
- [La coleccionista](#). Blog de l'especialista Anna Juan.

No podem oblidar els prescriptors o influenciadors que difonen tries i recomanacions a les xarxes, si bé és cert que, en aquest cas, el contingut és més volàtil i difícil de recuperar.

En darrer lloc, hi hauria els mitjans de comunicació. Si analitzem els articles publicats, veurem que la majoria presenten títols al voltant de les campanyes de venda més importants o d'alguna fira. També hi ha alguna peça amb motiu de l'entrega d'algun premi o efemèride, tot i que en un grau molt menor. La secció «Criatures» del *Diari Ara* i *La Vanguardia* són les publicacions de premsa escrita d'àmbit nacional que més articles sobre LIJ van publicar. Entre els mitjans culturals o educatius, els digitals *Catorze*, *Núvol* i *El Diari de l'Educació* també li dediquen alguns articles. Tot i això, no n'hi ha cap que tingui una secció periòdica de LIJ i aquesta està molt invisibilitzada tant en els suplementos de literatura com en les cobertures de premis, amb categories de LIJ, o en els programes i les seccions de cultura i literatura de la televisió pública. En el context de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals només trobem la secció estable de Jaume Centelles en el programa d'Elisabet Pedrosa «L'Ofici d'Educar» de Catalunya Ràdio i una prescripció més o menys present en els continguts de l'InfoK. Per la seva banda, la plataforma de continguts digitals SX3 ofereix una secció amb el nom de *Superbiblioteca*, però no queden clars els criteris amb els quals s'han escollit les obres que en formen part. En l'àmbit de les revistes són les infantils, educatives o familiars com *El Culturista*, *Viure en família*, *Cavall Fort*, *Piu Piu*, *Pantera*, *Infància* o *Guix*, les que ofereixen de forma habitual ressenyes de títols, siguin de novetats o siguin al voltant d'un tema relacionat amb el número de la publicació.

A partir d'aquest recull, un s'adona ràpidament que la tasca de prescripció se centra, sobretot, en la selecció i recomanació de novetats, atomitzada en els tres moments de l'any: Nadal, Sant Jordi i l'estiu, una pràctica comprensible des del punt de vista de la dinàmica del mercat, però que seria interessant compensar amb més seleccions temàtiques i biblio-

grafies bàsiques que ajudin les biblioteques públiques, escolars, familiars o, fins i tot, les llibreries a construir col·leccions sòlides, amb autors i títols de referència, més enllà del que el mercat editorial ofereix en cada moment.

4.3. Premis, homenatges i efemèrides

Entre els nombrosos premis literaris atorgats a autors i autores durant aquest bienni per a la difusió i promoció lectora de la literatura infantil i juvenil recuperem:

Any 2020. Principals premis editorials a una obra inèdita

36è premi Vaixell de Vapor de literatura infantil

Ferrer, Paula. *El país de cral*. Vaixell de Vapor

30è premi Gran Angular de literatura juvenil

Vilaplana, Silvestre. *La música del diable*. Vaixell de Vapor

58è premi Josep M. Folch i Torres de literatura infantil:

Vallès, Tina. *Els pòstits del senyor Nohisoc*. La Galera

Premi Joaquim Ruyra de narrativa juvenil:

Montañá, Rubèn. *Les esferes del temps*. La Galera

28è premi Edebé de literatura juvenil

Leante, Luis. *Maneres de viure*. Edebé

2020. Principals premis a una obra publicada

15è premi de literatura infantil Atrapallibres i 24è premi Protagonista Jove, convocats pel ClijCAT. La pandèmia de la covid viscuda durant l'any 2020 va impedir la celebració normal del premi. Per això, de forma excepcional, es van guardonar a títol honorífic totes les obres finalistes.

Categoria 9 anys:

Besora, Ramon. *Zoo de paraules*. Il·lustracions: Sonja Wimmer. Edebé

Mahy, Margaret. *El segrest de la bibliotecària*. Traducció: Teresa Guilleumes i Morell. Viena

Perreault, Guillaume. *El carter de l'espai*. Traducció: Susana Tornero. Editorial Joventut

Categoria 10 anys:

Applegate, Katherine. *L'arbre dels desigs*. Il·lustracions: Anna Clariana. Traducció: Anna Listerri. Pagès

Chamblain, Joris. *El zoo petrificat*. Il·lustracions: Aurelie Neyret. Traducció: Mireia Alegre Clanxet. Alfaguara

Villanueva i Perarnau, Muriel. *El refugi del Tarek*. Il·lustracions: Bruno Hidalgo. Cruïlla

Categoria 11-12 anys:

Accinelli, Gianumberto. *El fil invisible de la natura*. Il·lustracions: Serena Viola. Traducció: Helena Aguilà Ruzola. Libros del Zorro Rojo

Innocenti, Roberto; Gallaz, Christophe. *Rosa Blanca*. Traducció: Bel Olid. Kalandraka

Nilsson, Frida. *Pirates de la mar de gel*. Il·lustracions: Alexander Jansson. Traducció: Elena Martí i Segarra. Viena

Categoria 12-14 anys:

Creech, Sharon. *Un batec alhora*. Traducció: Dolors Udina. Pagès

Gallego, Laura. *El bestiari de l'Axlin*. Traducció: Bernat Cormand

Montena Aguilar, Laia. *Juno*. Fanbooks

Categoria 14-16 anys:

Anderson, Natalie C. *La filla que no existia*. Traducció: Aïda Garcia Pons. Fanbooks

Mathieu, Jennifer. *Moxie*. Traducció: Lluís Delgado Picó. Fanbooks

Olid, Bel. *Tina Frankens*. Fanbooks

54è premi Crítica Serra d'Or (Publicacions de l'Abadia de Montserrat):

Categoria infantil: Vidal, Mireia; Font, Anna (il·l.). *Plous o fas sol?* Akiara

Categoria juvenil (creació): Portell, Raimon. *La llum d'Artús* (trilogia). Barcanova

Categoria juvenil (coneixements): Trius, Mireia; Casals, Joana (il·l.). *Jo i el món: una història infogràfica*. Zahorí

XVIII premis Junceda (APIC)

Categoria publicitat: Luciani, Rebeca. *Tutti fan Piu*. L'Auditori

Categoria no-ficció adult i infantil: Negrescolor, Joan. *Eu Alfonsina*. Orfeu Negro

Categoria Junceda internacional: Asiain Lora, Miren. *Un millón de ostras en lo alto de la montaña*. Flamboyant

Categoria infantil ficció: Ferre Marquès, Adrià. *La pandilla Cola de Milano*. Somos Libros

Categoria Junceda d'honor: Arnal Ballester

XXI premi Llibreter

Categoria d'àlbum il·lustrat: Watanabe, Issa. *Migrants*. Zorro Rojo

Categoria d'infantil i juvenil de literatura catalana: Villanueva, Muriel. *Dines. Diari d'un altre estiu*. Babulinka Books

Categoria d'infantil i juvenil d'altres literatures: Alire Saenz, Benjamin. *Aristòtil i Dante descobreixen els secrets de l'univers*. L'Altra Editorial

Any 2020. Altres premis relacionats amb la literatura infantil i juvenil

26è Memorial Fernando Lara (Gremi d'Editors)

Inês Castel-Branco d'Akiara Books

(Tantàgora)

Associació Àlbum

Premi Maria Rius d'il·lustració infantil (Llibreria Laie)

Arnal Ballester

Categoria d'honor: Carme Peris

XIX premi Aurora Díaz-Plaja (AELC)

Ex aequo

Fernández Sergio Martínez per l'epíleg a l'edició dels contes de Mercè Rodoreda a *Cuentos para niños* (Siruela, 2019)

Neus Real i Felipe Munita per l'article «Simple o ximple? Una reflexió sobre la poesia infantil», publicat a la revista *Faristol*, 89 (abril del 2019)

Premi Carme Romaní (Bib.Botó)

Elisenda Trias i Isabel Segura pel projecte «Nascuts per Llegir»

Premi Nacional d'il·lustració (Ministeri de Cultura)

Sònia Pulido

Premi Trajectòria (AELC)

Teresa Duran

Any 2020. Efemèrides i homenatges

Cent-cinquanta anys de l'editorial Casals.

Norantè aniversari d'Albert Jané (el 21 de desembre del 2020 la Institució de les Lletres Catalanes li organitza un [homenatge](#)).

Mor als cent anys l'editora Conxita Zandrera.

Algunes biblioteques i institucions també han organitzat nombroses activitats d'homenatge a obres i autors de la literatura infantil i juvenil universal amb motiu dels seus aniversaris. Els que més destaquen són els setanta-cinc anys de Pippi Calcesllargues, el centenari de Roald Dahl o els cent de Gianni Rodari.

Any 2021. Principals premis editorials a una obra inèdita

37è premi Vaixell de Vapor de literatura infantil:

Desert

31è premi Gran Angular de literatura juvenil:

Bardala, Gabriel. *Els últims dies del falcó*. Vaixell de Vapor

59è premi Josep M. Folch i Torres de literatura infantil

Sala, Carles. *Capità Lluç*. La Galera

Premi Joaquim Ruyra de narrativa juvenil:

Desert

29è premi Edebé de literatura juvenil:

Gutiérrez, Pablo. *La síndrome de Bergerac. Una comèdia heroica*. Edebé

Premio Lazarillo (OEPLI):

Categoria de creació literària: Sierra i Fabra, Jordi. *Como lágrimas en la lluvia*. Siruela

Any 2021. Principals premis a una obra publicada

16è premi de literatura infantil Atrapallibres (ClijCAT)

Categoria 9 anys: Lind, Asa. *El llop de sorra Kalandraka*. Set Llegües

Categoria 10 anys: Salomó, Xavier. *Off*. Flamboyant

Categoria 11-12 anys: Pou, Gisela. *Palmira i l'efecte crisàlide*. Edebé

25è premi de literatura Protagonista Jove (ClijCAT)

Categoria 13-14 anys: Avi. *La guerra dels botons*. Bambú (Èxit; 12)

Categoria 15-16 anys: Alire, Benjamin. *Aristòtil i Dante descobreixen els secrets de l'univers*. L'Altra (L'Altra Tribu; 4)

55è premi Crítica Serra d'Or (Publicacions de l'Abadia de Montserrat):

Categoria infantil: Dalmau, Alba; Vidal, Cinta (il·l.). *Capgirat*. Bindi Books

Categoria juvenil (creació): Arasa, Cinta. *Paraules, flors i pólvora*. Animallibres

Categoria juvenil (coneixements): Altarriba, Eduard. *Migrants*. Bang

Any 2021. Altres premis relacionats amb la literatura infantil i juvenil

Premi Maria Rius d'il·lustració infantil (Llibreria Laie)

Roser Capdevila

Categoria d'honor: Picanyol, Josep Lluís Martínez

Premi Aurora Díaz-Plaja (AELC)

Enric Falguera i Moisès Selfa per l'article «Miquel Martí i Pol i la poesia per a infants», publicat a la revista *Ausa*, 185 (2020)

Premi Carme Romaní (Bib.Botó)

Teresa Duran per la seva trajectòria dedicada al llibre infantil i juvenil

Efemèrides i homenatges

Podeu consultar [aquí](#) totes les efemèrides sobre LIJ del 2021, que anualment recull i difon l'SDLIJ.

5. Tendències

L'exercici de preveure tendències després de dos anys tan atípics és certament arriscat. D'una banda, sembla que la virtualització de moltes propostes, però també de les dinàmiques de gestió i organització, ha vingut per quedar-se. No pot fer-ho en la intensitat que ha marcat aquest bienni, entre d'altres, perquè cap a les acaballes i amb el retorn progressiu a la presencialitat es comença a percebre una certa saturació i un cansament. Ara bé, l'ampliació dels públics potencials, sobretot del professional, la practicitat per reunir-se i la seva eficàcia dins d'una lògica d'un capitalisme productiu semblen indicar que, com a mínim, una part de la virtualitat perviurà. Amb tot i això, i per sort, la lectura i les activitats de mediació amb infants requereixen una interacció, una intersubjectivitat, una proximitat i una comunicació física que, en no donar-se, impacta de forma directa en el seu desenvolupament. Per tant, caldrà seguir de prop, no només el retorn a les programacions presencials, sinó també els canvis socials que provoca la virtualització accelerada no progressiva de moltes formes de fer, d'aprendre i relacionar-nos que ha suposat la pandèmia i els impactes que té en la criança i l'educació i en el desenvolupament dels més petits; en el seu desenvolupament del llenguatge; en la seva capacitat d'atenció; en les seves relacions socials; en la formació de les seves intersubjectivitats i, també, és clar, en l'adquisició de les habilitats que els han de permetre llegir i comprendre.

També caldrà veure com es concreta i com es desplega el nou Pla nacional del llibre i la lectura, per tal de valorar la seva capacitat d'acció davant d'alguns dels reptes que aquest informe apunta:

- La implicació necessària de diferents departaments i especialment la coordinació entre el Departament de Cultura i el d'Educació a l'hora de dissenyar i implementar polítiques i projectes de promoció del llibre i la lectura.
- L'aposta ferma per un projecte de suport a les biblioteques escolars.
- L'avaluació dels impactes dels canvis en el model socioeducatiu sobre les habilitats i competències lectores profundes però també sobre el coneixement de referents literaris compartits, que, més enllà del que el mercat ofereix en cada moment, cohesionen culturalment una societat.
- La creació de programes estructurals socials, culturals i educatius, que més enllà de la celebració de fires i festivals, garanteixi un acompanyament de tot l'itinerari lector que els infants i joves transiten; programes que mirin cap als marges i incloguin també els no lectors i tots aquells que habitualment no es tenen en compte: persones amb diversitat funcional, persones privades de llibertat, malalts, menors sense tutors...

- El reforç de les ajudes i el suport a l'autoria, per tal de garantir la professionalitat dels creadors, el relleu amb els suports a noves veus i una literatura infantil i juvenil pròpia de qualitat amb capacitat de competir internacionalment i prestigi intern.
- La coordinació d'una oferta formativa bàsica que, més enllà dels cursos específics que contribueixen a la formació contínua dels professionals de la LIJ, garanteixi uns coneixements sobre lectura, literatura infantil i juvenil i mediació bàsics, per a tots aquells professionals d'àmbits diversos interessats en aquest àmbit.
- L'establiment de més ponts de cooperació entre la recerca acadèmica i els plans i programes de promoció lectora i entre l'acadèmia i les polítiques públiques de lectura.
- L'enfortiment dels projectes i les activitats adreçades a joves.
- El necessari compromís estable dels mitjans de comunicació per augmentar l'espai mediàtic que ocupen la lectura i la literatura, i especialment la LIJ, en un camí de prestigi que reconegui el seu valor cultural, editorial, creatiu i més enllà de la seva utilitat educativa.

El que ben segur que esperem que continuï és l'empenta amb la qual les llibreries i, molt especialment les infantils, estan dinamitzant i programant propostes que transcendeixen la promoció comercial. El seu paper cultural, si pot anar de bracet d'unes relacions sòlides i de cura mútua entre els serveis bibliotecaris, les fires i festivals, els programes i els centres educatius, pot ser clau en l'enfortiment d'un ecosistema de la LIJ sostenible, sòlid i cohesionat.

En l'àmbit de les biblioteques, tot i que el seu lideratge en termes de política municipal de lectura i la dinamització democràtica de proximitat sembla intrínsec, convé no abandonar la reivindicació de la centralitat de la lectura en el seu servei, en la seva acció i en el seu discurs. Després d'uns anys en els quals la narrativa de la innovació i l'evolució ha qüestionat aquesta essència, potser des del mirall de models forans amb altres estructures de servei sociocultural, cal recordar que el futur no passa per la dilució ni la renúncia, sinó per la resposta ferma des de la lectura i el coneixement als reptes del món que ens envolta.

6. Bibliografia

ClijCAT. (2020). *Memòria anual 2020*. <https://www.ibbycat.cat/wp-content/uploads/Clijca_memoria_2020.pdf>. [Consulta: 08/09/2024].

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2021). *L'avaluació de 4t d'ESO 2021* [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. 73 p. (Quaderns d'avaluació; 49). ISSN Electrònic 2014-797X. <<http://csda.gencat.cat/web/.content/home/arees-actuacio/publicacions/quaderns-avaluacio/quaderns-avaluacio-49/quaderns-avaluacio-enllac-49.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2021). *L'avaluació de sisè d'educació primària 2021* [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. 84 p.

(Quaderns d'avaluació; 50). ISSN electrònic 2014-797X.

<<http://csda.gencat.cat/web/.content/home/arees-actuacio/publicacions/quaderns-avaluacio/quaderns-avaluacio-50/quaderns-avaluacio-50.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

Diputació de Barcelona (2021). *Memòria 2020*. <<https://seuelectronica.diba.cat/serveis-de-la-seu/memoria-corporativa/fitxers/memoria2020.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

Diputació de Barcelona (2022). *Memòria 2021*. <<https://seuelectronica.diba.cat/serveis-de-la-seu/memoria-corporativa/fitxers/memoria2021.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura (2017). *Pla de lectura 2020*.

<<https://govern.cat/govern/docs/2017/05/23/16/39/9f57269f-c152-4b70-b34b-f690ebe8988f.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència (2021). *Pla de Govern: XIV Legislatura*. <<https://govern.cat/govern/docs/PdG.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

IBBYcat (2021). *Memòria anual 2021*. <<https://www.ibbycat.cat/wp-content/uploads/ibbycat-Memo%CC%80ria-anual-2021.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

Vila del Llibre. (2020). *L'Escala Vila del Llibre 2020: programa*. <https://viladellibre.cat/wp-content/uploads/2022/12/PROGRAMA_VLLESCALA2020_DEF02.pdf>. [Consulta: 08/09/2024].

Vila del Llibre. (2021). *L'Escala Vila del Llibre 2021: programa*. <<https://viladellibre.cat/wp-content/uploads/2021/10/ProgramaLEscalaVdL2021.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

Vila del Llibre. (2021). *Piera Degusta Llibres 2021: Programa*.

<<https://viladellibre.cat/wp-content/uploads/2021/09/ProgramaDegustaLlibres2021.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

Vila del Llibre. (2021). *Sitges Vila del Llibre 2021. El llibre més llarg del món: programa*. <<https://viladellibre.cat/wp-content/uploads/2021/04/ProgramaSitgesVdL2021.pdf>>. [Consulta: 08/09/2024].

Editors
Lluís Agustí
Maite Comalat

ANUARI DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA 2023